

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2012/2013

Barbora Prošková

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

Fakulta mezinárodních vztahů

Obor: Mezinárodní obchod

Současná ekonomika Peru:
identifikace příčin malé konkurenceschopnosti

Bakalářská práce

Vypracovala: Barbora Prošková

Vedoucí bakalářské práce: prof. Ing. Eva Cihelková, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Současná ekonomika Peru: identifikace příčin malé konkurenceschopnosti“ vypracovala samostatně. Veškerou použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v přiloženém seznamu literatury.

.....

V Praze dne 2. 5. 2013

Podpis

Poděkování

Na tomto místě bych velmi ráda poděkovala paní prof. Ing. Evě Cihelkové. CSc. za vedení bakalářské práce, za její odborné a cenné rady, komentáře, připomínky, za inspiraci k bakalářské práci a především pak za její čas.

Seznam zkratek

BCRP	Centrální rezervní banka (Banca Central del Reserva del Perú)
CONCYTEC	Národní rada vědy, technologií a technologických inovací (Consejo Nacional de Ciencia, Tecnología e Innovación Tecnológica)
GEM	Světový podnikatelský monitor (Global Entrepreneurship Monitor)
IR	Daň z příjmu (Impuesto a la Renta)
ITF	Daň z bankovních operací (Impuesto a las Transacciones Financieras)
OEFA	Orgán hodnocení a zdanění životního prostředí (Organismo de Evaluación y Fiscalización Ambiental)
OTCA	Organizace amazonské smluvní kooperace (Organización del Tratado de Cooperación Amazónica)
PEN	Peruánský nový sol (Nuevo sol)
SUNAT	Nejvyšší národní instance pro správu daní (Superintendencia Nacional de Administración Tributaria)

Seznam příloh

Seznam grafů

Graf 1: Podíl jednotlivých komodit na vývozech Peru, 2012, %	19
Graf 2: Vývoj hrubých mezinárodních rezerv Peru, 2009–2013, Mil. USD.....	22
Graf 3: Průměrný měnový kurz PEN versus USD, 2002–2012	23
Graf 4: Vývoj příjmů a výdajů peruánského rozpočtu, 2005–2012, Mil. PEN.....	24
Graf 5: Průměrná roční úroveň inflace v Peru, 2005–2012, %	25
Graf 6: Počet dní potřebných k založení společnosti v Peru, 2008–2012, dny.....	38

Seznam tabulek

Tabulka 1: Obchodní bilance Peru, 2007–2012, mil. USD.....	20
Tabulka 2: Procentuální zastoupení poskytnutých úvěrů, 2009–2013, USD, %	23

Seznam obrázků

Obrázek 1: Značka Peru.....	35
-----------------------------	----

Obsah

Seznam zkratek	5
Seznam příloh	6
Úvod	7
1. Ekonomická situace Peru	11
1.1 Historická, politická a hospodářsko-politická východiska formování současné ekonomiky Peru.....	11
1.2 Ekonomické reformy Alberta Fujimoriho a jejich dopad	14
1.3 Aktuální stav ekonomiky Peru	18
2. Měření konkurenceschopnosti Peru metodou „systematické konkurenceschopnosti“	21
2.1 Makroekonomické předpoklady konkurenceschopnosti státu	21
2.2 Snahy soukromých firem podporovat konkurenceschopnost	29
2.3 Strategie podpory konkurenceschopnosti národních politik	31
2.4 Společenské podmínky: vliv lokálních, regionálních a nadnárodních aktérů na konkurenceschopnost	36
3. Příčiny nedostatečné konkurenceschopnosti Peru	39
3.1 Problémy konkurenceschopnosti Peru a jejich příčiny	39
3.2 Hlavní výzvy pro zvýšení konkurenceschopnosti státu.....	41
Závěr	44
Zdroje	47

Úvod

Peru je země plná rozdílů. Není neobvyklé, ba naopak je běžné, projíždět se jednou z nejluxusnějších čtvrtí v Limě, kde se příjezdové cesty k jednotlivým vilám blíží pohádkám z amerických filmů a za deset minut cesty místní dopravou být ve čtvrti, kde se bydlí pod snesenými plechy a kde stát zatím nezavedl ani přívod pitné vody, natož kanalizaci a elektřinu. Obdobné rozdíly panují i mezi jednotlivými oblastmi země. Zatímco některé oblasti se svojí životní úrovní, úrovní vzdělání, infrastruktury a disponibilním rozpočtem dají srovnat s mnohými regiony v Evropě, nalezneme zde jiné oblasti, kde je lékařská péče nedostupná, stejně tak jako je nevyhovující vzdělávací prostředí a mezi hlavní problémy obyvatel patří pravidelné epidemie onemocnění, jako je například malárie. Tento nepoměr je nutné si uvědomovat při analýze jednotlivých ekonomických a socioekonomických ukazatelů, které budou v práci představeny.

Nejen kulturní dědictví je hlavní devizou Peru, ale je jím také přírodní bohatství. Východní území Peru pokrývá Amazonský prales. Území, které je velmi málo dostupné a tudíž pro stát špatně kontrolovatelné. Peru se proto stalo zakládajícím členem tzv. Amazonské kooperační smlouvy, která vznikla v roce 1978 s cílem koordinace harmonického rozvoje Amazonie. Členové Amazonské kooperační smlouvy rozvinuli svou činnost a v roce 1995 založily Organizaci amazonské smluvní kooperace (Organización del Tratado de Cooperación Amazónica, OTCA) s cílem posílit svojí spolupráci. V roce 2002 vzniká stálé zastoupení OTCA (OTCA 2012).

Na jihu země se nachází další z přírodních bohatství země, jezero Titicaca, které zároveň vytváří přírodní hranice se sousední Bolívií. Pro oblast jezera Titicaca byl vytvořen speciální regulační útvar Správa jezera Titicaca (Lake Titicaca Authority) mezi Peru a Bolívií, jehož cílem je regulovat a chránit zdroje tohoto přírodního bohatství (Evropská komise 2007: 13).

Peru dále disponuje nemalým bohatstvím ve svých teritoriálních vodách. O vymezení mořské hranice vede v současné době spor u Mezinárodního soudního tribunálu se svým jižním sousedem Chile. Nicméně i přes zatím nevyřešený konflikt (ICJ 2012/35) se vztahy mezi Peru a Chile ekonomicky normalizují. V roce 2006 oba státy spolu podepsaly Hospodářskou komplementární dohodu (Economic Complementarity Agreement) (Evropská komise 2007: 12). O snaze prohlubovat vzájemný obchod svědčí i bezcelní zóna na hranicích Peru a Chile ve městě Tacna, která byla vytvořena v roce 2002 (Mercatrade 2012).

V roce 1998 podepsalo Peru smírčí dohodu se svým severním sousedem, Ekvádorem, a v návaznosti prohloubilo svojí spolupráci na základě národních plánů sociálního rozvoje

a integrace na hranicích obou zemí. Evropská komise je pak dozorčím orgánem plnění této dohody (Evropská komise 2007: 13).

V rámci regionálních organizací je Peru aktivním členem Andského společenství, což je celní unie mezi Chile, Peru, Bolívií, Ekvádorem a Kolumbií. Na regionální bázi je Peru dále součástí společenství APEC, FTAA.¹

Peru je aktivní politickým a ekonomickým hráčem ve svém regionu. Zároveň je to země s obrovským přírodním bohatstvím. Tyto předpoklady vedou k tomu, že je Peru v rámci mezinárodních hodnocení konkurenceschopnosti země dlouhodobě evaluováno jako rostoucí ekonomika. V mezinárodním žebříčku konkurenceschopnosti 2012–2013 se Peru posunulo o 6 míst z 67. na 61. místo oproti předcházejícímu období. Posun kupředu zaznamenalo i v období předešlém 2010–2011 (World Economic Forum 2012). Peru se jeví jako jeden z ekonomických zázraků rozvojového světa a je proto v současné době v popředí zkoumání mnoha odborníků. Tato bakalářská práce by chtěla přispět k aktuální debatě.

Cílem této práce je prověřit ekonomiku Peru, konkrétně jednotlivé ukazatele konkurenceschopnosti země a zároveň ověřit platnost hypotézy: „Bez zásadních strukturálních reforem není Peru schopné udržet si aktuální tempo ekonomického růstu, potažmo atraktivnost pro zahraniční investory“.

V první kapitole budou popsány a analyzovány klíčové události druhé poloviny dvacátého století, speciální důraz bude kladen na hospodářský a politický vývoj devadesátých let dvacátého století. Dílčím cílem této kapitoly je pochopit východiska dnešní ekonomické situace Peru.

Cílem druhé kapitoly práce je analýza východisek konkurenceschopnosti Peru. Tato analýza je postavena na základě metody systematické konkurenceschopnosti. Konkurenceschopnost Peru je studována ze čtyř pohledů. Nejprve jsou analyzovány makroekonomická východiska země. Dále je zkoumáno mikroekonomické prostředí Peru. Třetí oblastí systematické konkurenceschopnosti jsou vládní opatření a jejich dopad na vývoj ekonomické situace země. Posledním úhlem pohledu, kterým je konkurenceschopnost země zkoumána jsou sociokulturní předpoklady ekonomiky země.

¹ Peru je členem mnoha dalších organizací, v této části práci byly vyjmenovány jen organizace regionální za účelem zařazení ekonomiky Peru do regionálních souvislostí. Nicméně Peru je také členem: APEC, BIS, CD, CELAC, EITI, FAO, G-24, G-77, IADB, IAEA, IBRD, ICAO, ICRM, IDA, IFAD, IFC, IFRCs, IHO, ILO, IMF, IMO, IMSO, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, LAES, LAIA, Mercosur (přidružený člen), MIGA, MINURSO, MINUSTAH, MONUSCO, NAM, OAS, OPANAL, OPCW, PCA, SICA (pozorovatel), UN, UNASUR, UNCTAD, UNESCO, UNIDO, Union Latína, UNISFA, UNMIL, UNMISS, UNOCI, UNWTO, UPU, WCO, WHO, WIPO, WMO, WTO (CIA 2012).

Třetí kapitola se na základě syntézy zjištěných poznatků zabývá identifikací klíčových problémů, které by potencionálně mohly v budoucnu vést k omezení další pozitivní vývoj ekonomiky. Zároveň ve druhé části kapitoly jsou představeny doporučení, jejichž implementace by měla vést k udržení pozitivních faktorů vývoje ekonomické situace.

K potvrzení dané hypotézy a zodpovězení cíle práce je použita metoda systematické konkurenceschopnosti. Systematická konkurenceschopnost je model, jehož hlavní předností je komplexní pohled na ekonomiku. Kromě mikro a makroekonomického pohledu, tedy pohledu zaměřujícího se na roli státu a trhu, zkoumá také širší ekonomické, politické a socioekonomické souvislosti konkurenceschopnosti. Jedná se o zkoumání problematiky z pohledu, který analytici označují jako „meso“ a „meta“. Pomocí analýzy meso je analyzován dopad zásahu konkrétních vládních politik a aktivit vládních institucí, které ovlivňují přirozený chod tržní ekonomiky a jejichž cílem je zvyšování konkurenčních výhod země. Čtvrtým rozměrem je pak pohled na problematiku pomocí přístupu meta. Tento přístup se zaměřuje na sociokulturní vlivy, které ovlivňují konkurenceschopnost. Konkrétně je tím myšleno, do jaké míry sdílejí všichni hráči stejné vize o budoucnosti a možnostech země, do jaké míry jsou aktéři schopni své vize formulovat a prezentovat veřejnosti, do jaké míry je pak následovně tato podporuje a jakým způsobem se ekonomičtí hráči k sobě vzájemně chovají.

Tento typ metodologie autorka používá z několika důvodů. Zaprvé, metod zkoumání konkurenceschopnosti je mnoho a jsou více či méně neuchopitelné, či vyžadují analýzu mnoha proměnných, což by se neslučovalo s rozsahem standardní bakalářské práce. Systematická konkurenceschopnost je postavena na čtyřech úhlech pohledu na hospodářsko-politický chod země. Druhým důvodem je, že analýza je na druhé straně dostatečně exaktní, zkoumá nejdůležitější oblasti problematiky a to nejen z pohledu mikro a makro ekonomie, ale zabývá se také rozměrem zásahu konkrétních vládních politik a dalších sociálních aktérů, stejně tak jako se zabývá kulturněsociální rovinou tématu. Tyto „ostatní“ faktory jsou klíčové v dynamickém rozvoji země. Slovo „systematický“ značí v metodologii interakci mezi všemi aktéry, jejich efektivní interakce je pak nezbytná pro správné fungování ekonomiky (Altenburg 1998: 11). Posledním důvodem je fakt, že hlavní tvůrce této metodologie Dira Messner byl aktivní na Universidad de Lima na konci devadesátých let, kde po sobě zanechal odkaz své vědecké práce. Vyučující, se kterými se autorka během svého studijního pobytu na této univerzitě setkala, staví na principech této metodologie své přednášky a po studentech vyžadující používat tuto metodologii ve svých semestrálních pracích. Proto se autorka rozhodla k tomuto typu

metodologie vrátit. Její veličiny jí již nejsou neznámé. Navíc je tato metodologie velmi vhodným prostředkem zkoumání daného tématu.

K vypracování bakalářské práce byly využívány jak primární prameny, především pak statistiky peruánských vládních orgánů a mezinárodních institucí. Dále pak autorka čerpala ze sekundárních zdrojů peruánské provenience. V hlavních univerzitních a městských knihovnách byly obstarány základní knižní publikace týkající se tématu a nashromážděny články z recenzovaných časopiseckých publikací. Práce je dále podložena osobními konzultacemi s bývalým viceministrem hospodářství Peru v letech 1993–1996 a generálním ředitelem americké obchodní komory v Peru v letech 1997–2002, profesorem Jaimem A. García Díaz.

1. Ekonomická situace Peru

1.1 Historická, politická a hospodářsko-politická východiska formování současné ekonomiky Peru

Do druhé poloviny 20. století vstupuje Peru v silné ekonomické recesi a s nerovnoměrným rozdělením bohatství. Kapitál je držen v rukou zahraničních investorů a nepočetné skupiny exportérů. Reakcí na tuto situaci se stal státní převrat vedený pod taktovkou vojenské junty v roce 1968 (Trece 2011: 52). Vlády se ujímá vojenský velitel Velasco, který zavádí nový ekonomický plán „plán Inka“. Cíle plánu jsou tři: znárodnění veškerého výrobního sektoru, reforma zemědělství a přeorientování zahraniční zadluženosti na nové partnery. Jeden z prvních kroků vojenské vlády bylo vyvlastnění americké enklávy na severu země v departamentu Piura, odkud vláda vyhnala americkou těžařskou společnost IPC (International Petroleum Company) a znárodnila veškeré její movité i nemovité statky. Vedení ropného gigantu je nově v rukou státem řízené společnosti Petro Perú. Stejně tak v této době vznikají další státní giganty, mnohé z nich fungují v Peru dodnes. Mezi tyto velké společnosti patří Aero Perú, gigant v letecké dopravě, dále pak vzniká například Pesca Perú, jedná se o znárodnění 84 společností podnikajících v rybolovu a jejich spojení do jedné, státem ovládané, společnosti, Electrolima, monopolní společnost v energetice, dnes druhou největší energetickou společností v Peru. Státní podniky se tak na konci reformy podílejí 31 % na HDP, zatímco před rokem 1968 to bylo pouhými 16 % (Valdizán 2012: 204).

Přeorientování se na nové zahraniční partnery bylo po vyvlastnění severoamerického gigantu pro Peru nezbytné. Spojené státy zmrazily diplomatické vztahy s limskou vládou. Peru proto začalo vytvářet kontakty se státy na straně nepřítele Spojených států ve Studené válce. Konkrétně Peru normalizovalo vztahy se Sovětským svazem a Čínou. Se Sovětským svazem byly navázány nové obchodní dohody. V rámci zlepšení vzájemných vztahů odkoupilo Peru od SSSR zbraně v hodnotě 283 mil. USD a stalo se tak jednou z nejlépe vyzbrojených zemí Jižní Ameriky (Valdizán 2012: 207).

Plán Inka neměl dlouhého trvání. Polovina 70. let spjatá se světovou ropnou krizí a ekonomickými důsledky Velazcových reforem znamenala pro Peru obrovský ekonomický propad. Stát byl zadlužen, jelikož státní podniky vyžadovaly značné dotace, vývoz země klesal, dále v zemi propukaly stávky a demonstrace. Velasco byl proto odstraněn z politického výsluní

a byl nahrazen dalším vojenským velitelem Bermúdezem. Bermúdez zavedl nový plán, který měl vzkřísit ekonomiku, plán „Túpac Amaru“.

Plán Túpac Amaru byl postaven na liberálnějším přístupu k ekonomii, byl inspirován doporučením Světové banky a Mezinárodního měnového fondu. Snažil se o omezení role státu v ekonomice, navrácení se k liberalismu a zahraničním investicím, snižování státních výdajů, což znamenalo omezení dotací cen paliv a potravin. Výsledky tohoto záchranného opatření se dostavily záhy. Rok 1978 znamenal snížení státního deficitu z 5,1 % HDP na pouhých 0,6 % HDP, obchodní bilance byla přebytková (Trece 2011: 139). Nicméně plán vyhnal občany do ulic. Na stávkovou pohotovost reagoval stát vyhlášením nouzového stavu a uskutečněním personálních čistek napříč všemi institucemi a podniky. V roce 1979 se vojenská junta dobrovolně stáhla z politického dění a svolala svobodné volby. Během její dvanáctileté vlády se země ocitla v situaci, kdy zemědělství trpělo nedostatečnou produktivitou, průmysl byl vládními zásahy paralyzován, zahraniční investoři se stáhli ze země a v následujících dekádách nemají v investice do místní ekonomiky důvěru. Zahraniční zadlužení země dosahuje horentních sum.

Peruánci často zapomínají na minulé režimy a jejich negativní vývoj. Ve volbách byl tak podruhé zvolen Fernando Belaunde ten, jehož vláda byla spojována s americkým kapitalismem a úzkou skupinou oligarchů držících jak politickou, tak ekonomickou moc země.² Nicméně během dvanácti let, kdy na jeho místě zasedla vojenská junta, se struktura země značně změnila. V první řadě se počet obyvatel zdvojnásobil na 17 milionů, občané se začali stěhovat k pobřeží, k velkým městům, především pak do Limy. V Limě v roce 1981 žilo přes čtyři a půl milionu obyvatel. Tyto migrační proudy nejenže způsobily vyhlídění v horách a v městech pralesa, ale také znamenaly vytváření nelegálních přístřeší bez jakýchkoli dostupných sítí okolo celé Limy. Neutěšitelná situace byla pak řešena únikem k šedé ekonomice, kterou bylo nemožné kontrolovat. Dle statistik byla v šedé ekonomice „zaměstnána“ polovina obyvatel Peru a přes 80 % obyvatel Limy (Valdizán 2012: 210).

Belaunde se snažil zavést principy neoliberalismu a zaměřit ekonomiku na vývoz, jak tomu bylo před rokem 1968. Export okamžitě začal narůstat a prvních 30 měsíců Belaundeho vlády přineslo jen pozitivní ukazatele ekonomického růstu. Nicméně rok 1982 znamenal pro Peru snížení domácí výroby. Toto snížení bylo zapříčiněno výhodnými podmínkami pro import do země, obchodní bilance se stala deficitní. I přes tyto varovné ukazatele však stát pokračoval v silných dotacích zničeného průmyslu a zemědělství, což záhy způsobilo nastartování vysoké inflace

² Fernando Belaunde byl prezidentem v období 1963–1968, kdy jeho vláda byla svržena vojenskou juntou. Do úřadu nastupuje znovu v roce 1980, kdy byl zvolen v demokratických volbách (Valdizán 2012: 210).

a devalvaci měny. Rok 1983 pak přinesl další katastrofu pro křehkou ekonomiku a to živelnou katastrofu El Nino³, která za sebou zanechává zdevastované peruánské pobřeží a kompletně zničený rybolovný průmysl. Belaunde na nátlak strany, občanů a podnikatelů přestal platit své zahraniční závazky.

V roce 1985 se moci chopil Alan García, nadějný politik, člen politické strany APRA⁴, do které byly vkládány mnohé naděje. Populistické kroky Alana Garcíi, jako bylo umělé zvyšování platů a dotace cen však byly vykoupeny přímým ovládnutím Národní banky vládou. Vláda pak zasahovala pravidelně do monetární a kurzovní politiky. Tyto zásahy, vedle oficiálního odmítnutí splácet své zahraniční povinnosti, znamenaly naprosté zdiskreditování státu před zahraničními partnery. Peru bylo označeno Mezinárodním měnovým fondem za nezpůsobilý stát. Pro zemi, kde inflace dosahovala 7 000 %, kde navíc téměř vymizely soukromé investice, extrémní chudoba se zvýšila čtyřikrát (Valdizán 2012: 254), základní potraviny byly nedostupné a každý, kdo měl příležitost, se uchýloval k emigraci, byly klíčové volby roku 1990.

Volby v roce 1990 vyhrál Alberto Fujimori. Mezi jeho hlavní cíle patřily strukturální změny v ekonomice, obnovení kredibility před zahraničními partnery a znovu nastartování ekonomiky. Po nástupu Fujimoriho k moci se země snaží začlenit do mezinárodního společenství. Podepsala Římský statut Mezinárodního trestního soudu, konvenci Organizace amerických států (Organisation of American states) o uznávání rozhodnutí meziamerického soudu o lidských právech a konvenci o potírání veškeré diskriminace vůči ženám. Jednotlivé ekonomické reformy, které nastartovaly současnou ekonomiku, jsou detailně popsány v další kapitole.

Krátká paměť a idealizování i nepříliš idylické minulosti je opravdu jednou z charakteristik peruánských občanů. Alan García byl po patnácti letech svého totálního politického fiaska opět postaven do čela státu. Nicméně nyní, stejně tak jako jeho předchůdce Alejandro Toledo, se již drží nastavených tržních principů, které zavedl Alberto Fujimori ve svých strukturálních reformách, a dále dodržuje doporučení Mezinárodního měnového fondu v oblasti fiskální politiky (Valdizán 2012: 272). Oba tyto politikové se snažili o navázání nových či hlubších obchodních smluv se svými obchodními protějšky. První smlouvou o volném obchodu byla smlouva se Spojenými státy, která byla podepsána za vlády Alejandra Toleda. V roce 2009 pak

³ El Nino je klimatologicko-hydrologický jev, který je zapříčiněn změnou oceánských proudů, způsobuje mj. silné deště, vichřice a ovlivňuje pohyb mořských živočichů.

⁴ APRA je politickou stranou založenou již v roce 1924 Victorem Raúlem Haya de la Torre. Strana se profiluje jako strana obhajující zájmy dělnické třídy, obhájce potlačovaných, antiimperialistická strana. Tato strana, která se vždy prezentovala jako strana masové podpory všech obyvatel, neměla nikdy možnost být zvolena. I přes fakt, že několikrát vyhrála volby, bylo jí v tom, ať již vojenskou juntou nebo vládnoucí elitou zabráněno. Rok 1985 je pak milníkem, do kterého mnozí vkládali vysoké naděje (Trece 2012: 194).

vstoupila v platnost dohoda o podpoře vzájemného obchodu mezi USA a Peru. Následovaly obchodní smlouvy s Čínou, Japonskem, Mexikem, Jižní Koreou, Singapurem a Kanadou (CIA 2012). Dalším významným obchodním partnerem je Evropská unie, která se v posledních letech snaží své vztahy se státy Andského společenství formalizovat. Na závěrečné podpisy čeká obchodní smlouva s Peru a Bolívií, která má zavést vzájemnou a vyváženou bezcelní zónu mezi všemi třemi aktéry (Evropská komise 2012: 2). Od roku 2007 jsou zaváděny reformy s cílem zjednodušit a snížit celní tarify a netarifní překážky vstupu na místní trh, a to především pro vstup nerostných surovin a výrobních technologií, s cílem zvyšovat konkurenceschopnost země (Valdizán 2012: 234).

Peruánská ekonomika v prvním desetiletí 21. století kontinuálně roste. Světová hospodářská krize zapříčinila propad růstu jen v roce 2009 (Banco Central de Reserva del Perú: 2012). Ekonomika je postavena na střednědobých opatřeních a tak jí tento výkyv významně neohrozil. Od roku 2002 se politika soustředí na decentralizaci země, 16 % rozpočtu země bylo přenecháno kompetenci regionálních autorit a 14 % lokálním autoritám (Valdizán 2012: 235). I přes ekonomický růst země existují regiony a skupiny obyvatel, které stále žijí v extrémní chudobě. Rozvrstvení bohatství je v zemi značně nerovnoměrné. Tento fakt vedl k tomu, že v roce 2011 byl zvolen prezident s výrazně sociální orientací, Ollanta Humala. Jeho krátké působení zatím brání v hodnocení jeho politiky.

1.2 Ekonomické reformy Alberta Fujimoriho a jejich dopad

V zemi, která prodělávala jednu z největších ekonomických a politických krizí své historie, byly volby v roce 1990 jednou z nejpodstatnějších událostí moderní historie. Ve volbách se proti sobě postavili laureát Nobelovy ceny za literaturu, Mario Vargas Llosa, a relativně neznámý kandidát Alberto Fujimori. Zatímco Mario Vargas Llosa stavěl svou politickou kampaň na proklamacích o nutnosti radikálních ekonomických změn, které se znatelně dotknou průměrného Peruánce, Alberto Fujimori se na druhé straně ve své politické kampani charakterizoval třemi prvky „poctivostí, technologií a pracovitostí“⁵ (Trece 2011: 246). Poctivostí podtrhoval svou politickou nezávislost a distancoval se tak od tehdejších politických bardů. Důrazem na „technologie“ připomíná své vzdělání a fakt, že byl profesorem na Universidad Nacional Agraria, která je jednou z nejprestižnějších technologických univerzit v Jižní Americe. Konečně pracovitostí

⁵ „Honradez, tecnología y trabajo“ (Trece 2011: 246).

poukazuje na svůj japonský původ, Japonsko bylo v dané době nejobdivovanějším státem v Peru (Carrión 1997: 282). Fakt, že se Fujimori distancoval od politických stran a představoval zájmy průměrného občana, jeho kampaň byla vedena velmi skromně v porovnání s pompézní kampaní Maria Vergas Llosy, zapříčinil jeho jasné vítězství (Trece 2011: 246). O potřebě ekonomických reforem se ve své kampani nezmiňuje. Nicméně, okamžitě po svém nástupu zahájil jeden z nejprísnějších hospodářských programů, kterého byla Latinská Amerika svědkem, mnohem ráznější než jaký plánoval Mario Vergas Llosa. Jednalo se o tzv. Fujišok.

Alberto Fujimori založil svou politickou éru na tzv. neopopulismu. Neopopulismus je fenomén relativně častý v Latinské Americe. Jedná se o spojení populismu, tedy moci založené na silném vůdci země, který se těší silné podpoře veřejnosti, a zároveň je neopopulismus spojen s akcentem na ekonomický neoliberalismus (Weyland 1997: 7). Právě kombinace populismu a ekonomických reforem mu zajistila, i přes drastické zásahy do ekonomiky, které se projevovaly v každodenním životě všech Peruánců, jeho znovuzvolení v roce 1995 (Trece 2011: 254).

V roce 1990 vyhlásil Alberto Fujimori „Stabilizační program“⁶ s cílem přeorientovat peruánskou ekonomiku na otevřenou, tržní ekonomiku, snížit inflaci a nastavit základy pro pozdější ekonomický růst (Trece 2011: 262). S tímto programem byly spojeny strukturální reformy.

První významnou reformou bylo ukončení intervence státu do cenové politiky. Do roku 1990 bylo pravidlem, že ministr hospodářství ohlašoval vpředvečer změny cen jejich novou výši, ohlašoval tzv. balíčky cen (paquetazos). Lidé se tak ještě v ten samý den vypravovali do obchodů a na benzinové pumpy skupovat veškeré zásoby. Fujimori přestal intervenovat do určování cen, ceny začaly být determinovány tržní ekonomikou. Stalo se tedy, že během několika dní vzrostly ceny paliv, elektřiny, pitné vody, telekomunikačních služeb o 1 300 % až 5 200 %. Ceny elektřiny byly zasaženy nejvíce, a to nárůstem o 5 270 % (Trece 2011: 264). Na druhé straně minimální plat byl uměle zvýšen „jen“ o 400 % a platy státních úředníků o 100 % (Valdizán 2012: 220).

Druhou Fujimoriho snahou bylo zamezit obrovskému státnímu deficitu. K tomuto účelu byla vytvořena tzv. Rada státního rozpočtu (Comité de Caja) (Trece 2011: 263), která měla za úkol povolovat výdaje ze státního rozpočtu pouze tehdy, pokud byly na druhé straně kompenzovány příjmy. Vláda tedy mohla zvyšovat výdaje jen za předpokladu, že zvedla daňové povinnosti nebo se zadlužila v zahraničí. Emise měny Centrální bankou na základě vládního požadavku, která byla často užívaným prostředkem Alana Garcíi, již nebyla možná. S tímto byla spojena i otázka měnové politiky. Měnová politika totiž do této chvíle sloužila jako prostředek k vyrovnávání

⁶ Program byl poprvé předestřen ministrem ekonomiky 8. srpna 1990. Některé zdroje uvádějí 8., jiné 9. srpna (Trece 2011, Valdizán 2012).

schodku státního rozpočtu. Bylo proto rozhodnuto, že kurzy nebudou již staveny jako pevné na základě vládního rozhodnutí, ale že Peru bude využívat kurzy plovoucí. Centrální banka znovu převzala kontrolu nad měnovou politikou. Zároveň již nebyla povinna dotovat devizové trhy. Vývozci nyní mohli směnovat dolary na volném trhu (Trece 2011: 263).

Dalším Fujimoriho cílem bylo zapojit se do světového finančního společenství. Aby se tak mohlo stát, musel Fujimori přesvědčit zahraniční partnery, aby opět uvěřili peruánské ekonomice. Peru trpělo nedůvěrou a úplným zamezením zahraničních půjček od roku 1985, od doby slavného moratoria Alana Garcíji, kdy se země zřekla svých platebních povinností. Nezbytností se tedy ukázala povinnost začít srovnávat výši peruánského zahraničního dluhu. Bylo proto rozhodnuto, že prioritou v rámci veškerých výdajů peruánského rozpočtu budou jeho povinnosti vůči zahraničním partnerům. Pro konkrétnější představu uvedme několik údajů o zahraniční zadluženosti Peru. V červnu roku 1991 dluží Peru 14 miliard 900 milionů dolarů svým zahraničním protějškům, z toho přes dvě miliardy připadají multilaterálním organizacím, pět a půl miliardy Pařížskému klubu⁷ (Club de Paris 2011: 4). I přes deklaraci ohledně vyplácení svých zahraničních dluhů z roku 1990, byla vláda teprve v roce 1993 schopna uchýlit se ke konkrétním opatřením. Byla vytvořena Skupina podpory (Grupo de apoyo) vedená Spojenými státy a Japonskem, která poskytla přes 1 mld. USD k zahájení splácení prvních splátek. Peru se v tomto roce vrací na list Mezinárodního měnového fondu v pozici způsobilé země. Dalším směrem, kterým se Peru vydalo, bylo využití již několikrát uplatněného plánu Brady ve státech Jižní Ameriky. Tento plán spočívá ve výměně dlužných papírů za „bony Brady“. Výsledkem bylo snížení dluhu o 50,6 %, což je nejefektivnější výsledek v porovnání s ostatními státy Latinské Ameriky.

Zároveň Peru liberalizovalo svůj zahraniční obchod. Fujimori drasticky snížil výši cel na dovoz do země⁸ a eliminoval státní monopoly kontrolující a regulující zahraniční dovoz, čímž dovoz do země okamžitě vzrostl o 557 mil. USD mezi rokem 1991 a 1992 (Valdizán 2012: 221).

Výsledky reforem se dostavily záhy. Míra inflace klesla z neuvěřitelných 397 % na 15 % mezi srpnem 1990 a prosincem toho samého roku. Snižování míry inflace pokračovalo dále, v březnu 1992 dosahovala inflace 5,9 % a na konci roku 1992 se uvádí, že již byla pod kontrolou (Valdizán 2012: 220). Ekonomika znovu nabrala svůj dynamický rozvoj.

⁷ Pařížský klub je neformální uskupení nejbohatších zemí světa, které představují také věřitele nejvíce zadlužených států světa. Klub hledá řešení pro země v těžkých ekonomických situacích, snaží se jim nalézt dlouhotrvající a koordinovaná řešení. Schůzky Pařížského klubu se datují od roku 1956. Od roku 1956 klub učinil přes 400 dohod, které projednávaly přes 573 miliard dolarů dluhu (Club de Paris 2011: 4).

⁸ Mezi červencem a srpnem 1990 spadla průměrná výše cla z 66 % na 26 % (Trece 2011: 266).

Devadesátá léta jsou pro Peru typická fiskální disciplínou a téměř totálním snížením vnitřní i krátkodobé zahraniční zadluženosti. Fujimoriho strukturální reformy vytvořily základ pro udržitelný růst domácího produktu. Míra inflace spadla z 7 650 % v roce 1990 na 15 % v roce 1994. Hospodářský růst, který v roce 1990 dosahoval záporného růstu (-4,9 %), se v roce 1994 přehoupl do pozitivních cifer (13,1 %). Fujimori bezesporu dokázal zavést šokovou terapii, kterou země akutně potřebovala, a docílil stabilizace ekonomiky. Podařilo se mu zvrátit stav peruánské ekonomiky, kterou přebíral, dokázal čelit hyperinflaci, nedůvěře v národní měnu a hospodářské vedení státu.

Na druhé straně jeho šoková terapie zapříčinila bankrot mnoha do té doby prosperujících domácích společností. Zároveň se propad životní úrovně dotkl mnoha Peruánců. Chudobu pocíťovalo v roce 1994 49 % populace, extrémní chudobou pak trpělo přes 20 % populace. První Fujimoriho volební období je však vnímáno pozitivně. I proto je v roce 1995 znovu zvolen do prezidentského křesla.

Druhé volební období je méně úspěšné. Jednou z největších zkoušek peruánské ekonomiky byla světová ekonomická krize roku 1997, která zapříčinila pokles exportu nerostných surovin a zároveň snížila jejich hodnotu na mezinárodních trzích. Další zkouška ekonomiky následovala v létě roku 1998, kdy břehy Peru zasáhl jev El Nino, který způsobil zemětřesení, povodně a sucha. El Nino zničilo města, infrastrukturu, připravilo na půl milionu obyvatel o přístřeší, zničilo tisíce hektarů sadby a znemožnilo rybolov na několik měsíců. Celkové škody se odhadují na jeden a půl mld. USD (Huiza 2004: 345). Čerstvě reformovaná ekonomika nebyla sto tyto nepříznivé okolnosti překovat bez větších problémů.

Odchod Fujimoriho z politické scény je více než rozporuplný, jak už to u latinskoamerických lídrů bývá. Peruánská ekonomika i přes nepříznivé vlivy a vývoj na konci 90. let zaznamenávala kontinuální růst, lišící se významně v jednotlivých regionech a sektorech, nicméně všude byl růst patrný. Sektor služeb roste v roce 2000 o 39,2 %, výrobní sektor o 21,6 %. Nicméně Fujimoriho vláda byla obviněna z mnoha korupčních afér, porušování lidských práv. Hvězdná kariéra Alberta Fujimoriho je zakončena demisí odeslanou faxem během jedné z jeho služebních cest do Japonska. Načež se Fujimori uchyluje do exilu v zemi vycházejícího slunce (Valdizán 2012: 231). V roce 2007 byl Fujimori odsouzen k sedmi a půl rokům vězení za zpronevěru, nová obvinění se však stále shromažďují.

1.3 Aktuální stav ekonomiky Peru

Peru je řazeno jako sedmá ekonomika Latinské Ameriky. Tempo ekonomického růstu je v posledních letech přímo závratné. Před krizí dosahovalo 9,8 %, v krizovém roce 2009 upadl růst na necelé 1 %, nicméně hned v následujícím roce peruánská ekonomika zaznamenává růst 8,8 %. V roce 2011 peruánská ekonomika dosáhla růstu 6,9 %, jednoho z nejvyšších růstů v Latinské Americe, rok 2012 znamenal pro Peru růst 6,3 % (Banco Central de Reserva del Perú: 2012). Růst ekonomiky je tažen především domácí poptávkou a to jak soukromou spotřebou, tak domácími investicemi. Zároveň dlouhodobý růst ekonomiky je dán realizacemi investičních projektů (IMF 2013: 9).

Hlavním činitelem peruánské ekonomiky je sektor služeb. Služby se podílejí nadpoloviční většinou (58,4%) na tvorbě HDP (CIA 2012). Základními složkami služeb je obchod a turistický ruch. Obchod každým rokem roste, v roce 2011 zaznamenal rekordní růst 8,8 %, v roce 2012 pak 6,7 % (Banco Central de Reserva del Perú: 2012).

Dalším sektorem, který se významně podílí na tvorbě HDP Peru, je průmyslová výroba, která představuje přibližně 34 % HDP (CIA 2012). Významnou roli zde hraje těžební průmysl, který se podílí značně nejen na tvorbě HDP, ale především na exportu země. Peru má prvenství hned v několika nerostných zdrojích jak na jihoamerickém kontinentě, tak ve světě. Peru se podílí 16,6 % na produkci stříbra ve světě, 10,2 % zinku a přes 7 % mědi. Mezi nerostné suroviny patří dále ropa a zemní plyn, čímž si Peru zajišťuje jistou úroveň samostatnosti v těchto komoditách. Peru je jednou z nejatraktivnějších zemí pro investory do těžebního průmyslu. Nejvíce pak roste výrobní průmysl s 14,1 % za rok 2012. Dalším perspektivním odvětvím je stavebnictví. Boom stavebnictví je znát především ve velkých městech, nejvíce pak v Limě, kde se staví byty, kancelářské objekty, rekreační centra, obchodní domy, hotely a další.

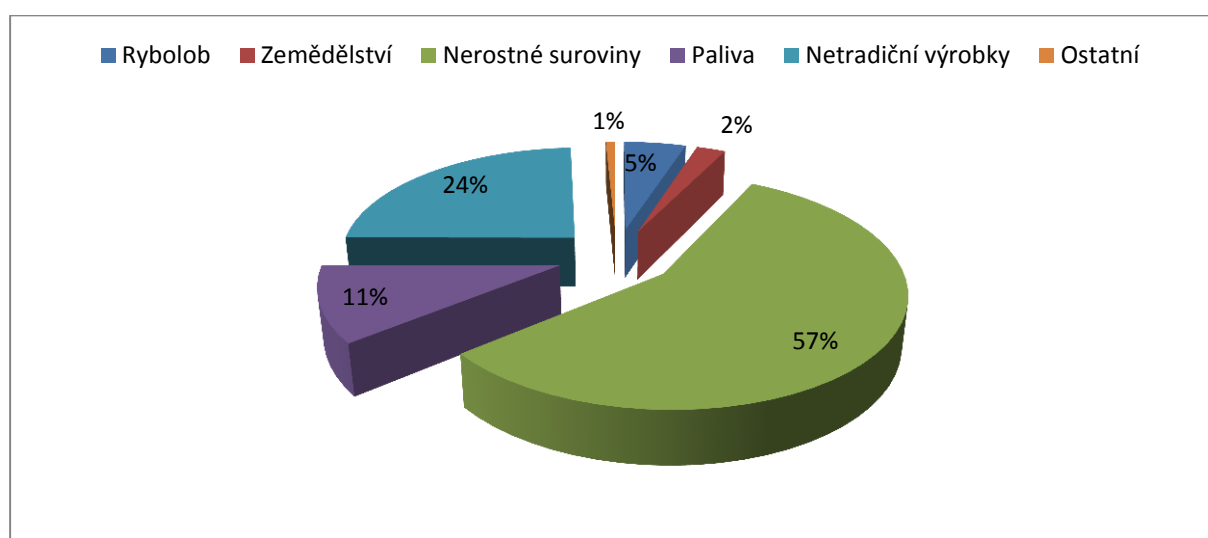
Zemědělství je dalším sektorem, který zaznamenává dlouhodobý růst. Zemědělství tvoří přibližně 7,8 % HDP (CIA 2012). Roste jak vnitřní tak zahraniční poptávka. Vývoz, především ovoce, se stává velmi prosperujícím obchodem a každý, kdo uvažuje o podnikání, přemýšlí právě o vývozu této komodity. Peru je v zemědělské produkci relativně soběstačné. Značka Vyrobeno v Peru (Hecho en Perú), která funguje obdobně jako naše značka „český výrobek“ či „klas“, je pak zárukou kvality a Peruánci po ní automaticky sahají během svých nákupů.

Peru je v současné době členem všech významných mezinárodních organizací a dohod. Je aktivním členem Světové obchodní organizace (World Trade Organization, WTO). Hlavními

zahraničními obchodními partnery jsou země na latinskoamerickém kontinentě, se kterými má Peru uzavřené dohody o volném obchodě, dále Spojené státy americké, Asie a Evropská unie.

Vývozním artiklem jsou především tradiční produkty. Netradiční tvoří v rámci exportu jen drobnou část. Významný je vývoz nerostných surovin. Za rok 2012 byly vyvezeny suroviny v celkové hodnotě 25,9 mld. USD, což představuje nadpoloviční většinu veškerého vývozu země. Významnou vývozní komoditou je také rybolov. Zajímavostí je, že na rozdíl od zemědělské produkce, která je určena především pro domácí spotřebu, rybolov je z velké části směřován čistě na export (graf 1).

Graf 1: Podíl jednotlivých komodit na vývozech Peru, 2012, %

Pramen: Vlastní zpracování na základě statistik Banco Central de Reserva del Perú (2012d).

Hlavním problémem budoucího vývoje je strach z posílení peruánského nového solu oproti americkému dolaru, které bude nadále pravděpodobně brzdit peruánský export. Z údajů obchodní bilance je patrné, že rok 2012 znamenal výrazný pokles salda obchodní bilance (tabulka 1). Důvodů je několik. Prvním důvodem je snížení evropské poptávky. EU představuje hlavního obchodního partnera Peru. Dalším důvodem je snižování celosvětových cen surovin. V neposlední řadě se jedná o znatelný nárůst importu.

Tabulka 1: Obchodní bilance Peru, 2007–2012, mil. USD

Ukazatel/rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Export	27 882	31 019	26 962	35 565	46 268	46 268
Import	19 595	28 449	21 011	28 815	36 967	36 967
Obchodní bilance	8 287	2 569	5 951	6 749	9 302	4 527

Pramen: Vlastní zpracování na základě statistik Banco Central de Reserva del Perú (2012d).

Přes pozitivní ukazatele, které byly představeny, je nutné si uvědomit, s jakými problémy se Peru potýká. V první řadě se jedná o nefunkční daňový systém. Daně jsou vybírány jen od velmi omezeného počtu potencionálních daňových poplatníků, systém trpí neefektivním vybíráním nepřímých daní. Dalším klíčovým ukazatelem k pochopení chodu peruánské ekonomiky je nelegální zaměstnanost. Peru se dle odhadů potýká s fenoménem, kdy je přes polovinu obyvatel aktivní v šedé ekonomice. Dále, většina této ekonomiky je napojena na obchod s kokou. Obchod s kokou, potažmo s kokainem, je klíčový k pochopení běžného chodu ekonomiky. Mnoho rodin v horách či v pralese si přivydělává, ať již samotným pěstováním koky, její dopravou nebo produkcí ostatních látek a zařízení potřebných k výrobě kokainu. K této informaci stačí jen dodat, že v červenci 2012 bylo Peru deklarováno jako největší exportér kokainu na světě: překonalo i Kolumbii a Bolívii (Kerlikowske 2012: 4). Posledním klíčovým údajem k porozumění peruánské ekonomické situaci jsou rozdíly v zemi, ať už se jedná o rozdíly sociální napříč všemi vrstvami obyvatel, či rozdíly mezi jednotlivými regiony.

2. Měření konkurenceschopnosti Peru metodou „systematické konkurenceschopnosti“

Jedním z ukazatelů ekonomické úrovně země je její konkurenceschopnost. Metod měření této veličiny je mnoho. V této bakalářské práci je konkurenceschopnost měřena na základě systematické konkurenceschopnosti. Tato metoda analyzuje čtyři pohledy na hospodářsko-politický vývoj země, makroekonomické předpoklady, stav mikro úrovně ekonomiky, národní politiky podpory podnikání a socio-kulturní předpoklady.

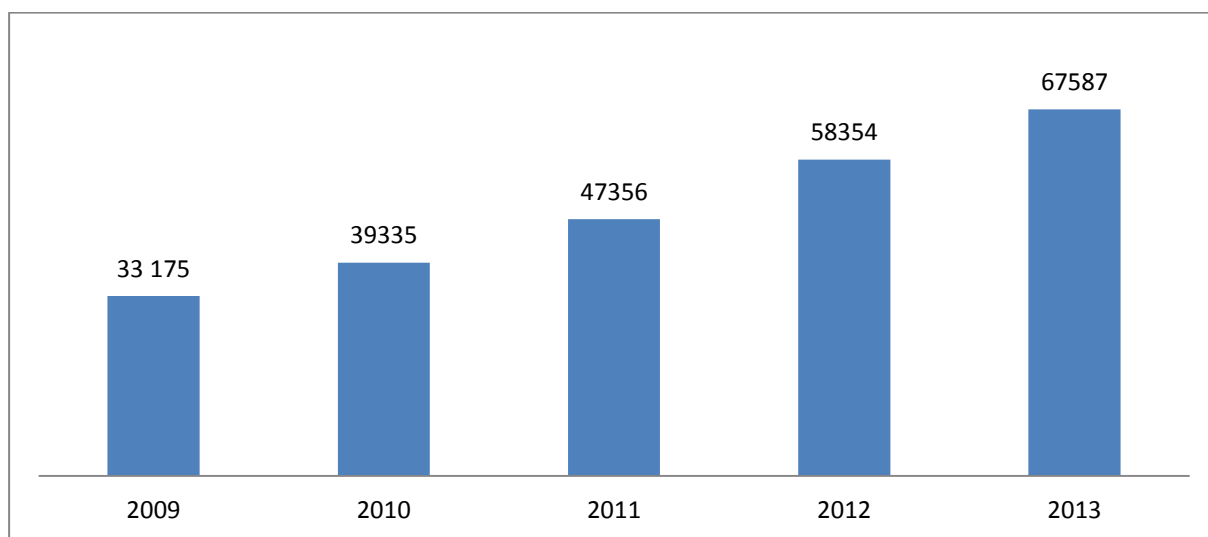
2.1 Makroekonomické předpoklady konkurenceschopnosti státu

První zkoumanou dílčí částí konkurenceschopnosti Peru je makroekonomický pohled na problematiku. Nastavení makroekonomického, politického a soudního rámce má přímý vliv na ekonomický růst a export země. Tyto rámce by proto měly být co nejstabilnější a zároveň nejvíce předvídatelné a vyvážené, aby se ekonomika vyvíjela pozitivně v dlouhodobém horizontu. Při jejich nastavení je nutné brát v potaz křehkou rovnováhu mezi jednotlivými proměnnými ekonomického růstu (Altenburg 1998: 9). Stabilizace vysoké inflace může vést na druhé straně k omezení ekonomického růstu, je tedy nutné při konsolidaci rozpočtového deficitu zavádět současně strukturální reformy. Zároveň by rozpočtové škrty měly probíhat v oblastech, jako jsou vojenské výdaje a přezaměstnanost veřejného sektoru, nicméně investice do vzdělávacího, zdravotního sektoru a infrastruktury by měly být zachovány. Tyto investice totiž zvyšují atraktivnost regionu a následně pak příliv zahraničních investic. Výše státní investic by tedy měla být rozumná, nicméně i tak musejí být určeny finanční prostředky klíčovým sektorům. S problematikou pak souvisí i systém daňové zatíženosti. Na jedné straně jeho implementace je vyžadována a jeho plnění je nutné efektivně vykonávat k zvýšení státních prostředků, nicméně na druhé straně je rozumné nezatěžovat výrobce. Daňová povinnost by tedy měla být určena především finálním konzumentům, než samotným výrobcům, současně s tímto je nutné se vyhnout dvojímu daňovému zatížení v rámci národních a mezinárodních operací. Nastavení správného chodu státní ekonomiky je tedy velmi delikátní proces. Konkrétně v této části práce budou zkoumány jednotlivé makroekonomické ukazatele, jako je měnová, rozpočtová, monetární fiskální politika, politika volné soutěže a obchodní politika.

V Peru otázka měnové politiky spadá do kompetencí Centrální rezervní banky (Banca Central del Reserva del Perú, BCRP). BCRP skupuje a prodává na devizovém trhu zahraniční měnu s cílem redukovat volatilitu směnného kurzu a nepřímo tak snižovat fluktuace v ekonomické činnosti. Dále se hledají kompromisy pro zvyšování čistých mezinárodních rezerv, intervence centrální

banky za účelem zvyšování mezinárodních rezerv je velmi úspěšná. BCRP na devizovém trhu skupuje USD, čímž posiluje své mezinárodní rezervy (Banco Central de Reserva del Perú 2013c: 65). Od roku 2009 se zahraniční rezervy zdvojnásobily, v roce 2013 rezervy dosahují 67 miliard amerických dolarů, což činí přibližně 30 % HDP země (Graf 2). Tato skutečnost vede k vyšší důvěře v ekonomiku z důvodu, že tato je schopna lépe odolávat náhlým mezinárodním krizím.

Graf 2: Vývoj hrubých mezinárodních rezerv Peru, 2009–2013, mil. USD

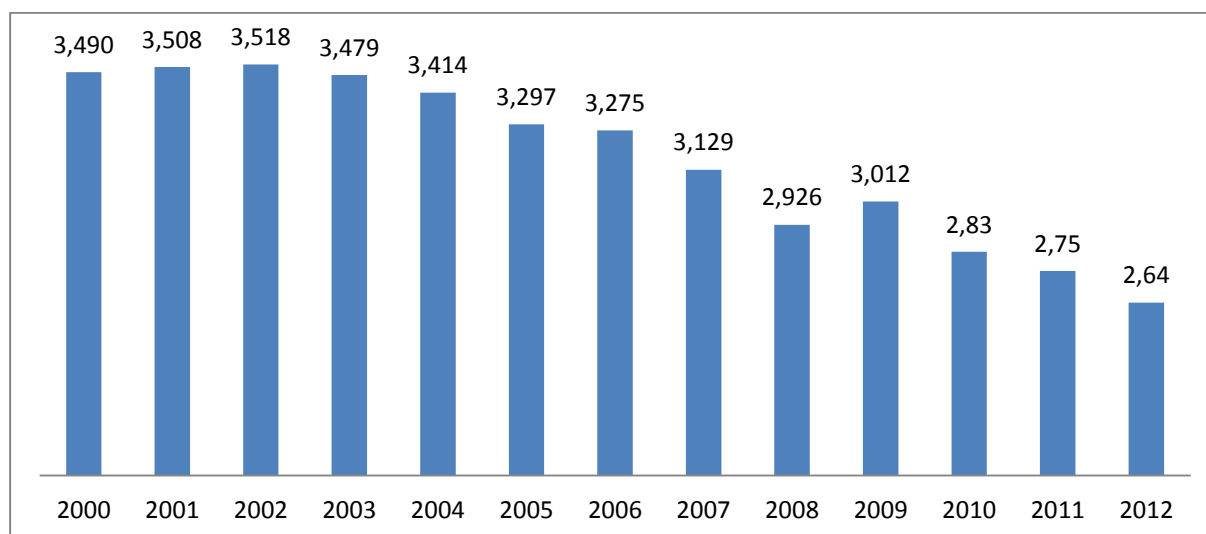

Údaje za rok 2013 jsou průměry hodnot měsíce ledna až března.

Pramen: Vlastní zpracování na základě statistik Banco Central de Reserva del Perú (2013a).

V posledních letech se centrální banka pokouší o zhodnocení domácí měny Peruánského nového solu (Nuevo sol, PEN) vzhledem k dolaru. Konkrétně kurz poklesl o 12 % za poslední tři roky (Graf 3). Zhodnocování měny je prováděno s cílem snižovat výchyly měnového kurzu, nicméně kurzy jsou plovoucí a v současné době se devizová politika nesnaží kurzy upevnit.

Graf 3: Průměrný měnový kurz PEN versus USD, 2002–2012

Pramen: Vlastní zpracování na základě statistik Banco Central de Reserva del Perú (2013b).

S rostoucím počtem úvěrů BCRP zavedla další opatření k udržení potřebné likvidity na finančních trzích, a to povinné rezervy bank. Banky musejí mít stále ve svých kasách určité procento svých aktiv a nemohou jimi disponovat (tzv. encaje). Procento těchto rezerv se odvíjí od míry poskytování úvěrů a měny, ve které jsou poskytovány. Nejnižší sazba je 0,75 % pro banky poskytující úvěry v domácí měně a splňující další kritéria. Nejvyšší pak je 25 % a to pro instituce poskytující úvěry v zahraniční měně. Cílem je omezit rozvoj úvěrů často poskytovaných v zahraniční měně, konkrétně v USD (Tabulka 2). Dle BCRP je 44,3 % hypoték poskytovaných v USD a 77,3 % úvěrů na automobily taktéž. Toto „zmražení“ zahraniční měny má vést k rozvoji operací v domácí měně a k postupnému opouštění od transakcí v dolarech (Banco Central de Reserva del Perú 2013c: 85). Měnovou politiku můžeme hodnotit jako adekvátní (García 2012).

Tabulka 2: Procentuální zastoupení poskytnutých úvěrů, 2009–2013, USD, %

Ukazatel/Rok	Prosinec 2009	Prosinec 2010	Únor 2012	Prosinec 2012	Únor 2013
Úvěry poskytnuté právnickým osobám	55,8	56,0	54,6	53,6	54,0
Úvěry fyzickým osobám	29,1	26,4	25,0	23,9	24,0
Celkem	46,8	46,1	44,2	42,9	41,3

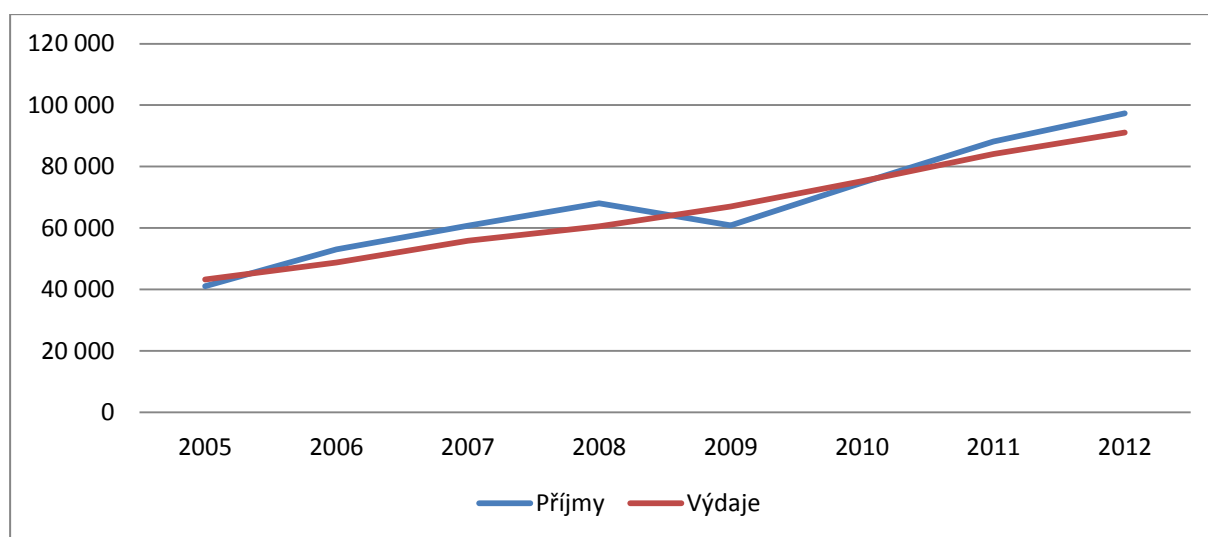
Pramen: Vlastní zpracování na základě statistik Banco Central de Reserva del Perú (2013c).

Rozpočtová politika je dalším nezbytným instrumentem k udržení pozitivního dlouhodobého rozvoje země. Vláda se rozhodla šetřit v rámci svých výdajů ze státního rozpočtu s cílem vytvořit dostatečné rezervy pro případ ekonomické recese země a zabránit dalšího nezadlužování. Příjmy veřejného rozpočtu vykazují konstantní pozitivní růst. Od roku 2011 jsou pak rozpočtové příjmy vyšší než výdaje, rozpočet je od roku 2011 přebytkový (Graf 4).

Vláda přistoupila k mechanismu tzv. rozpočtu na základě výsledků (Presupuesto por Resultados). Toto označení implikuje sociální politiku současného prezidenta Humala Ollanty. Rozpočet má být vytvářen na základě požadavků občana a výdaje jsou určovány pomocí výsledků, kterých mají dosáhnout. Například se neuvažuje, že na zdravotní péči bude určena jistá výše prostředků a ty se budou následovně přisuzovat konkrétním akcím, ale postupuje se obráceně. Je určeno, že má být zaplacen určitý počet vakcín a vychází se z aktuální ceny jedné vakcíny.

Saldo veřejného dluhu stabilně klesá, v roce 2010 dosahovalo 23,4 % HDP, v roce 2011 již 21,7 % HDP a rok 2012 znamenal další pokles na 19,8 % HDP (Banco Central de Reserva del Perú (2013f). Rozpočtovou politiku Peru můžeme hodnotit jako pozitivní a udržitelnou.

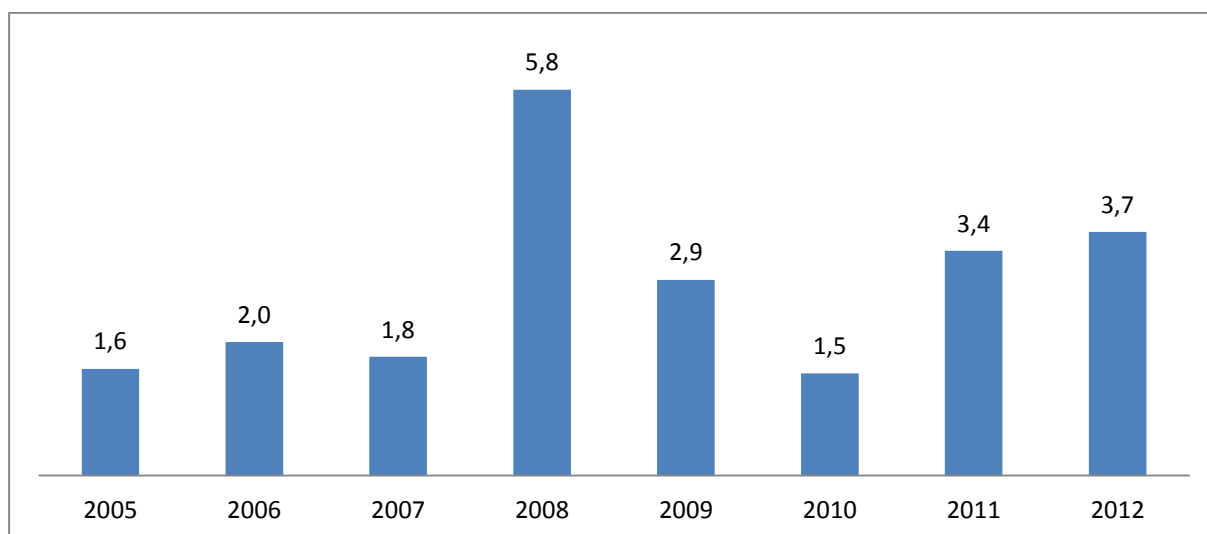
Graf 4: Vývoj příjmů a výdajů peruánského rozpočtu, 2005–2012, Mil. PEN

Pramen: Vlastní zpracování na základě statistik Banco Central de Reserva del Perú (2013d).

Monetární politika je jedním z klíčových indikátorů konkurenceschopnosti státu. Fujimoriho strukturální reformy zavedly efektivní mechanismy monetární politiky. Té se daří stabilně udržovat nízkou úroveň inflace (Graf 5).

Graf 5: Průměrná roční úroveň inflace v Peru, 2005–2012, %

Pramen: Vlastní zpracování na základě statistik Banco Central de Reserva del Perú (2013c).

V roce 2002 zavedlo Peru politiku jasně definovaných cílů úrovně inflace (*metas explicitas de inflacion*). Tato politika je postavena na ukotvení výše inflace v krátkodobém horizontu. Další charakteristikou této politiky je transparentnost. Inflační kvóty jsou zveřejňovány, stejně tak jako centrální banka vydává komuniké o její činnosti v otázkách monetární politiky a zavazuje se udržovat zveřejněnou úroveň cen. Centrální banka se zavázala rozhodovat o výši inflačních úrovní na základě komplexního výstupu ekonomiky a nejen na základě monetárních agregátů a směnných kurzů (Ministerio de Economía y finanzas 2004: 38–39). Výhodou tohoto rozhodnutí je větší transparentnost ekonomiky, nicméně zároveň nejsou stanoveny „mantinely“ výše inflace v dlouhodobém horizontu, ty jsou pak přenechány vývoji na mezinárodním a domácím trhu. Zde je dobré připomenout, že strukturálními reformami Alberta Fujimoriho BCRP získala naprostou samostatnost a není ovlivňována politickými tlaky, tudíž by její rozhodnutí měly být konzistentní a tvořeny na základě ekonomických výstupů země.

Monetární politika je v Peru od strukturálních reforem provedených pod taktovkou Alberta Fujimoriho dobře vedená. Její nastavení podporuje domácí poptávku a tím se i rozrůstá domácí trh, její výkon podnítl rozvoj finančního sektoru, který je základním zdrojem investic v zemi (García 2012).

Dobré nastavení fiskální politiky je klíčové pro determinaci výše příjmů do státního rozpočtu a zároveň na druhé straně ovlivňuje jak domácí, tak zahraniční vývoj poptávky. Centrálním orgánem pro správu daňového systému je Nejvyšší národní instance pro správu daní (Superintendencia Nacional de Administración Tributaria, SUNAT). Daňová reforma byla dalším

krokem Fujimoriho strukturálních reforem. Hlavním cílem bylo zajistit chybějící prostředky státního rozpočtu. Tato reforma se však řadí mezi ty méně úspěšné. Vytýkána jí je neefektivnost systému, především při vybírání nepřímých daní. Další výtkou je, že v některých oblastech daňové povinnosti zatěžují příliš podnikatele a investory a tím brzdí konkurenceschopnost Peru (Rodríguez 1999: 26).

V Peru je výše daně z přidané hodnoty (Impuesto general a las ventas)⁹ kritizována z důvodu, že je vyšší než v okolních státech, což pak způsobuje omezení regionální a domácí poptávky. Nicméně její současná hodnota je 18 %, což v porovnání s celosvětovou úrovní daně z přidané hodnoty patří mezi nižší spotřební daně. Na 18 % spadla daň z přidané hodnoty 1. března 2011, jako jedno z prvních opatření sociálně zaměřeného prezidenta Humala Ollanty, který tak zrušil zvýšení daně na 19 % zavedené jeho předchůdcem Alejandrem Toledou (El Comercio.pe 2012). Je však pravdou, že v okolních státech úroveň daně z přidané hodnoty je nižší, v Kolumbii dosahuje 16 %, v Brazílii a Venezuele 12 % (OECD/CEPAL 2011: 79).

Zároveň daňový systém trpí několika nedokonalostmi a to například dvojím zdaněním. Existuje daň z příjmu (Impuesto a la Renta, IR) a daň z podílu na zisku (Impuesto al reparto de utilidades), které zatěžují výnosy firem dvakrát, což snižuje vůli investovat a reinvestovat (García 2012). Další daní, která je peruánskému systému vytýkána, je daň z bankovních operací (Impuesto a las Transacciones Financieras, ITF). Tato daň se vztahuje na veškeré bankovní operace. Byla zavedena za účelem formalizovat ekonomiku, SUNAT zavedením této daně může snadněji identifikovat podezřelé transakce, jelikož odvedením daní o nich má přehled. Tato daň byla zavedena v roce 2003 a její hodnota postupně klesá z 0,1 % na 0,005 %, kterou dosahuje nyní. Výběr této daně dosáhl svého maxima v roce 2008 a to v celkové výši 1, 138 mil. PEN (Instituto Peruano de Economía 2012, a).

Fiskální politika je také kritizována pro nedokonalý systém vybírání daní. Například na dani z přidané hodnoty stát vybere méně než polovinu skutečné výše daně, kterou by vybrat mohl (Cuba 2006: 76).

Z veškerých dovozů do země je 80 % osvobozeno od celních poplatků. Toto nastavení představuje výhodu pro různá ekonomická odvětví. Je možné dovážet nezbytné komponenty pro výrobu osvobozené od celních poplatků. Pokud firma ke své výrobě potřebuje zboží, jehož dovoz je postihnut zbývajícími cly, pak vláda zavedla tzv. navrácení (Restitución de derechos arancelarios, Drawback). Jedná se o zvýhodnění exportujících firem, které umožňuje vrátit 5 %

⁹ „Impuesto al valor agregado“ je španělský překlad daně z přidané hodnoty, v Peru se však užívá ekvivalent „Impuesto general a las ventas,“ v doslovném překladu pak „Všeobecná daň z obchodu.“

z ceny FOB vyvážených produktů, pokud firma dokáže, že importovala produkty k výrobě tohoto zboží a za jejich dovoz zaplatila požadovaná cla (SUNAT 2005, a). Tento systém je firmami velmi využíván, jelikož nezohledňuje konkrétní sumu, kterou firma zaplatila, ani výši ceny, která je firmě proplacena. Většina vývozních závodů pak ke své výrobě „potřebuje“ importované zboží. Jde o formu podpory státu společnostem zabývajících se vývozem. Osvobození dováženého zboží od cel, ale zároveň představuje riziko pro méně konkurenceschopné společnosti operující pouze na domácím trhu, pro tyto stát nenabízí kompenzační opatření.

Fiskální politika i přes strukturální reformy, kterými v devadesátých letech minulého století prošla a přes trvalé snahy o její zlepšení trpí vážnými nedostatky. Nedokonalý je systém vybírání daní, stejně tak jako přílišná daňová zátěž pro ekonomické subjekty. Zátěž je daná dvojím zdanění některých oblastí a vyšší daní z přidané hodnoty v porovnání s ostatními státy regionu.

Politika volné soutěže je dalším klíčovým fenoménem k detekci konkurenceschopnosti Peru. Aktuálně v Peru neexistují výrazné monopoly či oligopoly (García 2012). Vezmeme-li v potaz zahraniční nebezpečí volné soutěže, pak se jako nebezpečné jeví především subvencované produkty, podporované zahraničními vládami za účelem zvýšení vlastního exportu, dále pak pašování a dumping. Na domácím trhu se podnikatelé musí potýkat především s šedou ekonomikou a porušováním vlastnictví intelektuálních práv.

Ochrana intelektuálního vlastnictví je jedním z nejméně regulovaných problémů. V Peru lze zakoupit pirátská DVD, oblečení, elektrotechniku v kamenném obchodě. Jedním z důkazů nefungujícího systému je největší obchodní čtvrť s módní konfekcí, Gamarra, ve které se nacházejí jak originální konfekce peruánských návrhářů, tak dokonale provedené padělky významných světových značek. Přesto je Gamarra povoleným nákupním střediskem, má své oficiální webové stránky a patří mezi chloubu peruánského textilního průmyslu. Peru se nachází na 127. místě v porovnání se 144 zkoumanými státy v úrovni ochrany intelektuálního vlastnictví (WEF 2012: 291).

Cílem obchodní politiky je navazovat efektivní obchodní vztahy se zahraničními partnery. Jak bylo řečeno v první části práce, současní politici se intenzivně zabývají uzavíráním bilaterálních obchodních dohod. První smlouvou o volném obchodu byla smlouva se Spojenými státy. Tato smlouva byla prohloubena v roce 2009 dohodou o podpoře vzájemného obchodu mezi USA a Peru. Peru má dále uzavřené obchodní smlouvy s Čínou, Japonskem, Mexikem, Jižní Koreou, Singapurem, Kanadou a dalšími (CIA 2012). Na konci minulého roku byla v parlamentu

schválena dohoda s EU, která má zavést vzájemnou a vyváženou bezcelní zónu mezi všemi třemi aktéry (Evropská komise 2012: 2). Od roku 2007 jsou zaváděny reformy s cílem zjednodušit a snížit celní tarify a netarifní překážky vstupu na peruánský trh. Cílem reforem je zjednodušit import nerostných surovin a výrobních technologií, s jejichž pomocí by měla být zvýšena konkurenceschopnost země (Valdizán 2012: 234). Problémem pak zůstává efektivnost celních kontrol a úřadů, které jsou náchylné k úplatkářství a uměle brzdí administrativní procedury.

2.2 Snahy soukromých firem podporovat konkurenceschopnost

Další zkoumanou oblastí systematické konkurenceschopnosti jsou snahy soukromých firem. Dotyčná část analýzy se nazývá mikro, jejím cílem je zkoumat schopnost firem kontinuálně zlepšovat jejich výstupy a aktivně navazovat vztahy s vnějšími aktéry s účelem udržet si svoji pozici na trhu a zlepšovat konkurenceschopnost. Aby si společnost udržela svoji pozici, musí usilovat o splnění několika podmínek. V první řadě se jedná o nutnost dodávat produkty v určité kvalitě a za konkurenční ceny, dále musí být schopná vyrábět dostatečně diversifikovaný sortiment, aby byla schopná uspokojit rozdílnou poptávku, a musí být schopna reagovat dostatečně rychle na změny na straně poptávky (Altenburg 1998: 13). V neposlední řadě musí být firma schopná přinášet inovativní řešení a mít propracovaný nejen marketingový plán, ale celou obchodní strategii. Stejně tak je nutné usilovat o kontinuální kvalifikaci svého personálu. Soukromé společnosti by měly současně usilovat o sdílení „nejlepších praktik“ mezi sebou navzájem a zároveň spolupracovat s dalšími aktéry technologického procesu, jakými jsou výzkumná centra, univerzity apod. K určení, zda jsou peruánské společnosti konkurenceschopné jsou analyzovány oblasti vzdělávání a kvalifikace zaměstnanců, dlouhodobé strategie společností, jejich schopnost inovovat, schopnost využívat nejlepší praktiky v oboru, rozvinutost sítě technologické spolupráce, a propojení dodavatelského, výrobního a spotřebitelského sektoru.

Do vzdělávání svých zaměstnanců investují ve většině pouze velké, zahraniční společnosti, které sídlí v Peru. Výjimkou jsou pak drobné položky v rozpočtech největších peruánských společností určené investicím do rozvoje personálu. Nicméně většina malých a středních podniků do vzdělávání svých zaměstnanců neinvestuje. Nedostatek těchto investicí vede k vážným problémům produktivity práce (Cuba 2006: 22). V rámci hodnocení Světového ekonomického fóra (World Economic Forum) je položka produktivita práce a odměna za ní hodnocena na 88. místě, tedy je parametrem limitujícím peruánskou konkurenceschopnost (WEF 2012: 291).

Většina peruánských společností se nevěnuje strategickému plánování svého rozvoje. Pokud jsou nějaké strategie vytvářeny, pak se zaměřují na interní, lokální trh. Pouze minimum těch největších a nejproduktivnějších společností plánuje strategicky svůj rozvoj. Minimum z těchto se pak soustředí na plánování svého rozvoje na poli zahraničních trhů.

Naproti tomu je třeba poznamenat, že peruánští podnikatelé disponují dostačujícím kapitálem. Dle WEF je dostupnost kapitálu, dostupnost a dosažitelnost finančních služeb řazená mezi první padesátku z hodnocených států, možnost dosáhnout na půjčku je pak hodnocena 26. místem, což představuje jeden z nejlepších ukazatelů, kterými Peru disponuje (WEF 2012: 291). Vzhledem

k možným prostředkům, které peruánští podnikatelé mají, je nutné, aby se zaměřili více na strategický management a rozvoj společností.

Inovace a investice do rozvoje představují další Achillovu patu peruánského průmyslu. V první řadě malé a střední podniky, které mají na peruánském trhu většinové zastoupení, neinvestují do inovací. Opět existuje pouze minimum společností, které investují do inovací chodu společnosti (WEF 2012: 291). Pokrok v oblastech logistiky, obchodu, distribuce a výrobních procesů je však nezbytný pro rozvoj společnosti a její schopnost konkurovat na zahraničním, ale také i domácím trhu. Soukromé firmy neinvestují v současné době do inovací a jejich konkurenceschopnost je v dlouhodobém horizontu ohrožena.

Trend, který je nyní častý u větších mezinárodních firem, a to definovat a navzájem sdílet své nejlepší praktiky (Best practice), v Peru zatím nefunguje. Snaha o dosažení nejlepších výrobních postupů a s tím spojená komunikace mezi jednotlivými podniky, případně dalšími aktéry angažovanými v dané oblasti výroby, není v Peru častá. Peruánci jsou svým charakterem velmi uzavření a rádi nechávají obchodní věci zastřené tajemstvím. Nejlepší praktiky a jejich sdílení je pak mezi místními společnostmi skoro nemožné. Nicméně jsou to právě lokální clustery, uskupení několika firem, které by mohly vytvářet efektivní síť spolupráce. Společně by pak firmy mohly snáze dosáhnout například vstupu na zahraniční trhy (Pena-Vinces 2009: 95).

Dalším z podstatných kroků k zvýšení konkurenceschopnosti podniku je jeho spolupráce s dalšími aktéry v odvětví činnosti. Tímto jsou myšleny univerzity, vědecké instituce, rozvojové organizace a další organizace zabývající se rozvojem či podporou daného odvětví. Peruánské podniky se k těmto institucím neobrací. Neexistuje síť vztahů mezi univerzitami a podniky (WEF 2012: 291). Aktuálně se některé univerzity, především pak ty soukromé, snaží o navázání vztahů se soukromými společnostmi. Nicméně spolupráce je teprve ve svých počátcích a jedná se spíše o kroky financované a podporované pouze univerzitami, jako jsou programy stáží při studiu (*prácticas pre-profesionales*). Univerzity se snaží zajistit síť kontaktů na personální oddělení firem. V několika cyklech během roku jim pak zasílají životopisy svých studentů. Pokud student uspěje, získá „brigádu“ v dané společnosti na určité období, většinou s možností, pokračování kariéry v podniku po absolvování univerzitního programu. Tento systém je výhodný nejen pro studenty, kteří mají částečně zajištěno své budoucí místo a získávají potřebnou praxi. Systém je také výhodný pro společnosti, jelikož mají k dispozici levnou a relativně vzdělanou pracovní sílu. Platy studentů jsou také daňově zvýhodněné. Firma si tak levně vychovává a zaručuje již zaškolené a „věrné“ zaměstnance. Ovšem, jak již bylo řečeno, tento systém je praktikován pouze soukromými školami, které mají prostředky na jeho administrativu. Na soukromých školách je

pouhý zlomek všech peruánských studentů. Společnosti se samy aktivně do rozvíjení vztahů s univerzitami nezapojují, nefinancují výzkum a odborné rešerše na půdě vysokých škol. Privátní společnosti ani neusilují o svou přítomnost na univerzitní půdě. Přednášky „lidí z praxe“ se teprve začínají rozvíjet a to opět z iniciativy soukromých univerzit.

Vytvoření fungujícího řetězce mezi dodavateli, výrobcem a spotřebiteli je dalším klíčovým bodem k zlepšení své pozice na trhu, k zlepšení konkurenceschopnosti. Tento systém vyžadují společnosti všech velikostí. Nicméně Peru je zemí, která trpí značnou nedůvěrou mezi jednotlivými hráči výrobního řetězce. Zatím se zde nerozvinul fungující koncept propojení jednotlivých položek řetězce (García 2012).

2.3 Strategie podpory konkurenceschopnosti národních politik

V současném světě ekonomiky nezávisí jen na makroekonomickém vývoji a rozhodnutí jednotlivých společností. Ekonomiku, respektive konkurenceschopnost země ovlivňuje více aktérů a regulačních opatření. Další částí analýzy systematické konkurenceschopnosti je analýza úrovně meso. Tento úhel pohledu na ekonomiku rozumí roli státu v ekonomice, respektive jeho investiční strategie a regulační kroky, schopnost zajistit fungující státní aparát a snahu podporovat určitá ekonomická odvětví. Společným jmenovatelem všech těchto iniciativ je pak snaha o dosažení vysoce konkurenceschopného prostředí. K dobrému fungování ekonomiky je nutné, aby vláda, privátní sektor a mesoinstituce společně komunikovaly. Konkrétně bude pozornost v této části práce zaměřena na úroveň infrastruktury, školství, regionální politiky, politiky životního prostředí, politiky technologického rozvoje a politiky zaměřené na export.

Dobrá úroveň infrastruktury je nezbytná k dosažení udržitelného rozvoje země, růstu kvality života obyvatel, rozvoji obchodu a turismu. Peru trpí značnými nedostatky ve své úrovni infrastruktury. Nedostatečná infrastruktura způsobuje významné vícenáklady v oblasti logistiky, dopravy, distribuce, kvůli kterým pak mnoho podniků nemůže uspět na zahraničních trzích. Uvádí se, že zatímco v Chile činí náklady na logistiku 15 % celkové hodnoty zboží, v Peru je to dokonce 30 %. Průměr v zemí OECD je pak 9 % z celkové ceny produktu (AFIN 2010: 10).

Zároveň se nedostatečnou úrovní infrastruktury nemůže dostatečně rozvíjet turismus a nelze využívat přírodní zdroje. Mnoho oblastí, které jsou bohaté na přírodní zdroje, pak trpí nedostatkem využití těchto komparativních výhod právě proto, že potencionální investoři mají problém, zde zakládat podniky, jelikož by s nimi museli budovat i velmi nákladnou infrastrukturu. Venkov Peru, místa vzdálenější Limě jsou pak nejvíce postiženy tímto nedostatkem. V pralese je jen minimální počet oblastí, do kterých se dá bezproblémově dostat pozemní dopravou. Chybí

zde dálnice, silnice, mosty, přístavy, letiště, zároveň jsou zde značné nedostatky v infrastruktuře energie, komunikace, vody a kanalizace.

Situace se však rok od roku zlepšuje. Od roku 2003 vzrostl počet pozemních silnic ze 78 396 km na 140 669 km, což je nárůst o 79 % (Instituto Peruano de Economía 2012b). Tento pozitivní trend je nutné konfrontovat s celkovou rozlohou země, zatímco 140 669 km silnic připadá na 1 285 220 km², pro srovnání v České republice připadá 55 752 km silnic a dálnic na 78 865 km² území (ŘSD 2012), tedy v Peru se nachází přibližně třikrát tolik pozemních tras na 16 krát větším území. Síť silnic a dálnic je v Peru nedostatečná. Celkově je Peru hodnoceno jako 111. nejhorší země ze 144 hodnocených v oblasti infrastruktury, nejvíce je kritizována úroveň silnic, železnic a přístavů (WEF 2012: 291).

Vzdělávací systém v Peru je oblastí, která si žádá hluboké strukturální reformy. Peru trpí jedním z nejhorších vzdělávacích systémů nejen v rámci světového měřítka, ale také v rámci porovnání s ostatními latinsko-americkými zeměmi. Nedostatečných výsledků dosahuje vzdělání základní, středoškolské i vysokoškolské. Posledním dostupným údajem o úrovni zastoupení gramotných občanů je údaj z roku 2007, kdy gramotných bylo 89 % populace starší 15 let (Worldbank 2012b). Hlavním problémem je nedostatek vzdělávacích zařízení, stejně tak jako nevyhovující kvalifikace vyučujících. I v této oblasti platí, čím dále od hlavního města a pobřeží, tím se úroveň vzdělání zhoršuje. Venkovské oblasti jsou nejvíce zasaženy nekvalitním vzděláním.

Regionální politika je dalším klíčovým faktorem rozvoje země. Firmy jsou díky globalizaci neustále tlačeny k vyšší efektivitě a to dále implikuje, že samotné firmy se snaží stupňovat tlak na své nejbližší rozhodovací činitele, lokální vlády, aby firmám jejich situaci usnadňovaly (Altenburg: 12). Zároveň řešení každému regionu na míru se považují za ty nejefektivnější, proto se stát snaží decentralizovat svůj rozhodovací proces, aby si každý region mohl upravovat jednotlivé programy dle vlastních potřeb. Peru se v současnosti nachází v aktivním procesu decentralizace. Proces decentralizace byl zahájen v roce 2001 za vlády prezidenta Alejandra Toledy. Administrativní dělení je rozděleno tříúrovňové, národní, regionální a lokální. Od roku 2002 se také volí prezidenti jednotlivých regionů za účelem přiblížení státní administrativy občanům (Cuba 2006: 17). Regionální a lokální vlády mají za úkol podněcovat ekonomický rozvoj oblasti, navrhopvat rozvojové programy, dávat k dispozici veřejné statky a uvádět v praxi rozšiřování infrastruktury (Haldenwang 2009: 52). Regionální a lokální vlády spolu nedostatečně spoluprací, což implikuje na jedné straně duplicitu úkonů, na druhé straně se objevují úkony, k jejichž administrativě se jedna ani druhá strana nehlásí.

Regiony mají dostatečné finanční prostředky na rozvoj svého potenciálu. Decentralizace s sebou totiž nese i rozdělení pravomocí v oblasti rozpočtových příjmů a výdajů. Rozpočty regionálních vlád od roku 2004 rostou přibližně o 17,3 % ročně, rozpočty lokálních vlád pak o 38,8 % ročně (Zegarra 2010: 219). Jedná se o nárůsty průměrné, každý region pak zaznamenává jinou realitu, například v regionu Áncash je roční růst 81 %, na druhé straně v regionu Loreto pak pouhých 5 % (Zegarra 2010: 219). Růst rozpočtu je spojen jednak s celkovou decentralizací, pak také především se zavedením tzv. důlního kanonu (Canon minero), který rozděluje daň z příjmů důlních společností pouze mezi místní úroveň vlády. Konkrétně pak je 25 % určeno regionální vládě, 10 % je určeno okresní radnice, v místě daného dolu, 25 % dané provincii a 40 % departamentu, kde se daná surovina těží (Yanguas 2008: 22). Canon minero je pak hlavním viníkem nerovnoměrných rozpočtů jednotlivých regionů.

Narůstající kompetence a finanční prostředky nejsou doprovázeny růstem pracovníků a zvyšováním jejich kvalifikace. Dochází tedy k nevyužití dostupných prostředků. V roce 2009 byly regionální vlády schopné proinvestovat pouze 58 % rozpočtu určeného investicím, lokální vlády pak 59 %. Poměr investic a dostupného rozpočtu se opět velmi liší region od regionu, region Áncash, tedy region s největším nárůstem disponibilního rozpočtu je například schopen proinvestovat pouhých 20 % svého rozpočtu (Zegarra 229).

Peru patří mezi jednu ze sedmnácti zemí světa, která se řadí mezi země s megadiversitou. Jedná se o největší počet volně žijících a domestikovaných druhů živočichů a rostlin. Peru vlastní největší počet druhů motýlů, ptáků a orchidejí na světě, jde o zemi s největším zastoupením savců na americkém kontinentě. Tyto přírodní dary souvisí s blízkostí vůči rovníkovému pásu, přítomností And, které zemi propůjčují mnoho úrovní výškových pásů, studený oceán a dostatek tepla a vlhkosti v peruánském pralese (Valdizán 2011:77–88).

Vláda se pokouší zavést normy s cílem chránit životní prostředí a směřovat k udržitelnému rozvoji (Vinces 2009: 101). Zavádění norem výrobních procesů, které jsou slučitelné s ochranou životního prostředí a zavádění daňových postihů pro ty, kteří dané normy neplní, se zatím nedaří. Peruánská vláda není schopna postihy vymáhat a prohřešky proti životnímu prostředí vůbec kontrolovat. Maximální povolené limity jsou tedy velmi často přesahovány. K značné kontaminaci vzduchu, půdy a vody dochází během amatérského těžení zlata. Při čištění nerostů a následné extrakci zlata se užívá rtuti. Neodborné zacházení s touto surovinou je pak jedním z hlavních faktorů znečištění půdy. K znečištění životního prostředí pak dochází i v dolech velkých nadnárodních společností. Orgán hodnocení a zdanění životního prostředí (Organismo de Evaluación y Fiscalización Ambiental, OEFA) kontroluje činnost společností a jejich dopad na

životní prostředí. OEFA udílí každoročně pokuty mnoha těžařským společnostem. Za rok 2012 bylo uděleno 37 pokut těžebním společnostem, celkově pak v roce 2012 OEFA udělil 134 pokut. OEFA však zatím nedosahuje potřebné efektivity, neboť nenaplní ani z padesáti procent kontroly, které má naplánované. V roce 2012 například měl učinit 225 kontrol v oblasti těžařských aktivit, nicméně se podařilo vykonat pouze 136 z plánovaných kontrol (OEFA 2012).

Vedle kontaminace životního prostředí stojí další významný ekologický problém, který vláda nedokáže potlačit a to kácení lesních porostů, především pak porostů v pralese, které se špatně monitorují. S kácením se pak pojí desertifikace země (Valdizán 2011: 91 – 92). Dalším významným problémem je, že vláda nezavádí patřičnou osvětu a lidé ani podniky si svůj vliv na životní prostředí neuvědomují. V Peru neexistuje centralizovaný systém recyklace, speciální odpadkové koše na biodegradovatelný odpad se dají najít pouze v některých odlehlých částech pralesa či hor, většinou jako výstup humanitárních projektů některé ze západních neziskových organizací. K dosažení úspěchů je třeba začít se soustavným vzděláváním občanů.

V současné době neexistuje politika vědy a rozvoje. Peru nemá rozvinutý sektor vědy a technologie. Mladí vědci, kteří získali odborné vzdělání například za hranicemi země, se do země nevracejí, jelikož zde nenacházejí uplatnění. V Peru se aktuálně nenacházejí volné pozice pro vědce. Příčin je několik. Státní instituce věnující se výzkumu mají v současné chvíli zakázáno nabírat další personál a dále se rozšiřovat, soukromé společnosti v zemi nemají divize věnující se výzkumu. Odpovídá tomu pak i úroveň konkurenceschopnosti a kvality malých a středních podniků. Společnosti k udržení své úrovně konkurenceschopnosti potřebují inovovat nejen produkty, ale také výrobní procesy, nicméně peruánské společnosti nedisponují výzkumnými laboratořemi. K vytvoření vědeckých center by je měl pobízet právě stát. Stát by měl zavádět politiku podpory a subvencí technologického rozvoje. Nicméně jelikož se žádné ministerstvo necítí být zodpovědné za oblast vědy a výzkumu, stát je v otázce inovací velmi laxní (Montoya 2010). Nedostatečná kapacita inovovat se řadí mezi základní problémy podnikání v Peru (WEF 2012: 290).

Vláda se snaží na situaci reagovat, v roce 2005 spustila Národní radu vědy, technologií a technologických inovací (Consejo Nacional de Ciencia, Tecnología e Innovación Tecnológica, CONCYTEC). CONCYTEC je dobře míněná instituce, která má řídit, podněcovat, koordinovat a hodnotit státní aktivity v oblasti technologického vývoje (CONCYTEC 2013). Nicméně v současné době je teprve na začátku svého rozvoje, její kompetence jsou velmi omezené a její výstupy zatím nejsou uspokojivé (Montoya 2010). Peruánský potenciál v oblasti vědy a výzkumu není v současné době adekvátně řízen.

Pro-exportní politika je politikou, která se začíná velmi rozvíjet, je však teprve ve svých počátcích a tak je velmi obtížné hodnotit její dopad. Mezi organizace, které se podpoře exportu věnují, patří například Komise pro podporu vývozu a turismu v Peru (Comisión de Promoción del Perú para la Exportación y el Turismo, PromPeru), Ministerstvo zahraničního obchodu a turismu a Ministerstvo výroby.

Mezi úspěšné programy, které jsou aktuálně realizovány, řadíme například zavedení značky Peru (Marca Perú)(Obrázek 1). Značka byla zavedena v roce 2009 na základě iniciativy PromPeru za účelem vytvoření jednotného symbolu pro vše, co je vyrobeno, realizováno či spojováno s Peru. Jejím účelem je diferenciovat se na mezinárodním i domácím trhu a získat pro peruánské produkty přidanou hodnotu (PromPeru, 2012). I přes její krátké trvání slaví značka velký úspěch, je rozšířena do všech regionů, stala se velmi oblíbenou mezi domácím obyvatelstvem a v sousedních zemích již také získala osvětu.

PromPeru dále slouží jako konzultační a odborný orgán, který pomáhá domácím společnostem s vývozem. Mezi jeho aktivity řadíme organizování odborných seminářů¹⁰, odborné konzultace a propracovaný exportní internetový průvodce (PromPeru, 2012).

Obrázek 1: Značka Peru

Pramen: PromPeru 2012.

Současným podstatným úkolem organizací, které se proexportní politice věnují, je více podporovat vývoz produktů s vyšší přidanou hodnotou a vyhnout se vývozu samotných nerostných surovin bez přidané hodnoty.

¹⁰ Na jedné z těchto konferencí byla autorka přítomna v rámci svého působení na Velvyslanectví České republiky v Limě a velmi kladně hodnotí nejen profesionální organizaci konference, ale také zájem, který o účast na konferenci byl.

2.4 Společenské podmínky: vliv lokálních, regionálních a nadnárodních aktérů na konkurenceschopnost

Přístup meta je přístupem zkoumajícím vztahy mezi jednotlivými aktéry, kteří byli zkoumáni ve výše uvedených kapitolách, zkoumá tedy organizaci vztahů mezi vládou, soukromými společnostmi a prostředníky. Za fungující systém se považuje souhra všech aktérů, jasné vymezení rolí, společné vize o budoucím vývoji. Cílem by měla být snaha o synergický efekt a omezovat rozdíly v krátkodobých cílech každého aktéra. V rámci meta analýzy jsou zkoumány sociokulturní faktory, společné hodnoty jednotlivých aktérů, ekonomické prostředí, strategie politického vedení a dlouhodobé vize státního a soukromého sektoru.

Základním faktorem sociokulturního prostředí Peru je nedostatek komunikace mezi privátním, státním sektorem a občany. Na příkladu důlního průmyslu je dobře patrné, že nedostatek komunikace společnosti s vnějším okolím může velmi snadno omezit její rozvoj v daném regionu. Občané v regionech s nerostným bohatstvím se často uchylují ke konfliktům s těžařskými společnostmi ze dvou důvodů, se snahou zastavit další rozvoj jejich fungování, nebo získat lepší vyjednávací pozice. Mezi jejich argumenty patří životní prostředí, sociální spravedlnost, ochrana místních menšin. Občané se pak především snaží o vyjednání lepších pracovních podmínek, finančních kompenzací, podporu malých podniků a podporu místních sociálních projektů. Dále také dochází ke konfliktům mezi občany a státní sférou, a to především o rozdělení zisků pramenících z důlního průmyslu. Občané si stěžují na neschopnost státní správy investovat získané prostředky z canon minero (Yanguas 2008: 24-27).

Podnikání je velmi rozvinutý fenomén v zemích Latinské Ameriky. Peru je pak v rámci těchto zemí hlavním lídrem. Podle Světového podnikatelského monitora (Global Entrepreneurship Monitor, GEM)¹¹ jsou Peruánci velmi motivováni hledat nové podnikatelské příležitosti a zároveň se nebojí se do jejich realizace pouštět, současně je podnikání velmi pozitivně prezentováno místními médii (GEM 2012: 20).

Peruánské obchodní prostředí je typické pro náchylnost k nepoctivosti a nedodržování smluvených dohod, dále pak nelegální činností mnoha ekonomických subjektů, což vede k nespravedlivé hospodářské soutěži. Zahraniční ekonomické subjekty, které se k nelegálním

¹¹ GEM je projekt založený v roce 1999 Londýnskou ekonomickou školou (London Business School), jehož cílem je zkoumání podnikatelských aktivit ve více než stech zemích světa.

praktikám nechtějí uchýlit, případně o nich nejsou informováni, jsou nuceni vyrábět své výstupy daleko efektivněji, aby mohli konkurovat místním subjektům (García 2012).

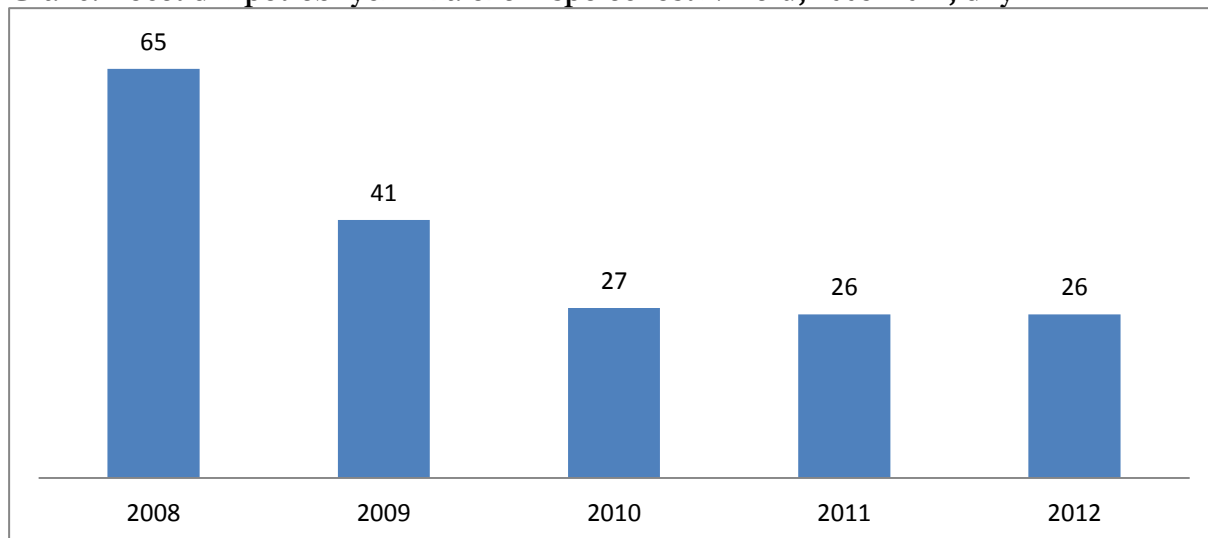
Další významnou charakteristikou jsou přestupky vůči vlastnickým právům. Nelegální využívání cizích patentů či intelektuální vlastnictví je v Peru běžnou praxí, která je velmi neefektivně postihována. Soudní moc a ostatní regulační orgány jsou zde velmi neefektivní a nepůsobí jako správné autority (Cuba 2006: 78).

Charakteristikou firemní kultury je na straně zaměstnavatele jeho nmodernost, ta se projevuje nezájmem o investice do vzdělání svých zaměstnanců a nezájmem o investice do nových technologií a výzkumu (Cuba 2006: 22). Na straně zaměstnance pak jeho nízká pracovní morálka a nezažitá pracovní etika (WEF 2012: 15, 290).

Korupce je typická pro ekonomické prostředí Peru. V roce 2012 uvedlo ve výzkumu veřejného mínění 47 % občanů, že korupci považují za největší problém současného Peru. Na dotaz, s jakými největšími problémy se musí potýkat stát, pak přes polovinu respondentů odpovědělo, že je to právě korupce (PROETICA 2012: 16-18). Politický sektor podléhá tlakům a zájmům soukromníků.

Zároveň je pro Peru typická velmi nepříjemná a zdlouhavá byrokratizace. Nicméně o tomto fenoménu je vláda informována a snaží se mu čelit. K založení společnosti se uvádí, že v roce 2008 bylo zapotřebí 65 dnů, na druhé straně v roce 2012 založení společnosti trvalo jen 26 dní (Graf 6), což je již pod úrovní celosvětového průměru, který v roce 2012 činil 29,5 dne (Worldbank 2012). Byrokratická náročnost se tedy snižuje, nicméně stále se řadí k jednomu z hlavních problémů konkurenceschopnosti Peru.

Graf 6: Počet dní potřebných k založení společnosti v Peru, 2008–2012, dny

Pramen: Vlastní zpracování na základě statistik Worldbank (2012).

Vláda se snaží předvídat dlouhodobé strukturální změny a na jejich základě provádět nápravná opatření. Snahou vlády je například snižovat celní poplatky na různé produkty. Vláda pracuje s ideou, že Peru by mělo vyrábět a soustředit se na to, v čem vyniká, a nakupovat produkty, v kterých není konkurenceschopné. Na druhé straně ale mezi nápravná opatření patří i dočasné přidělování dotací odvětvím, která by mohla být postižena nově vznikajícími smlouvami o volném obchodě.

Ekonomika Peru je v současnosti dobře nastartována, k udržení ekonomického růstu je potřeba vytváření dlouhodobých strategií a investic do dalšího rozvoje. Ekonomika je ovlivňována jak státními institucemi a domácími podniky, tak i mezinárodními trhy a to díky otevřenosti vůči zahraničí. Otevřenost ekonomiky zaručuje její motivaci k permanentnímu a udržitelnému rozvoji. Nicméně místní podniky se zatím nesoustředí na vytváření dlouhodobých vizí a strategií a zároveň nepocitují potřebu investovat do dalšího vývoje. Stát začíná zahajovat iniciativy vedoucí k podpoře vývozu. Peruánští podnikatelé potřebují více se zaměřovat na dlouhodobý rozvoj a nesoustředit se pouze na zisky plynoucí z krátkodobých projektů.

3. Příčiny nedostatečné konkurenceschopnosti Peru

3.1. Problémy konkurenceschopnosti Peru a jejich příčiny

V předchozí kapitole byly analyzovány čtyři úhly pohledu na konkurenceschopnost Peru. Z pohledu zkoumajícího makro úroveň ekonomiky bylo zjištěno, že fiskální politika trpí značnými nedostatky. V Peru existuje dvojí zdanění některých operací, zdanění bankovních operací a celkový neefektivní systém vybírání daní. Hlavními faktory neefektivního vybírání daní je především neuvědomělost občanů související s nízkou úrovní vzdělání, vysoká úroveň šedé ekonomiky, neefektivnost daňových úřadů, které nemají dostatečnou kapacitu pro efektivní vybírání daní (Cuba 2006: 77). Dalším důvodem je obtížná orientace v daňovém systému, který je velmi komplikovaný a obsahuje mnoho výjimek a neadekvátnost výše některých daní.

Dalším významným problémem je neschopnost státu zaručit ochranu vlastnických práv. Ochrana autorského vlastnictví, vlastnictví značky či patentů je fenoménem, který na jedné straně není rozšířen v povědomí běžných obyvatel, na druhé straně není efektivně vymáhán peruánskou autoritou. Jedná se o neefektivní fungování regulačních orgánů a nevýkonného soudního systému, který nepostihuje viníky (Oliva 2002: 34).

Na druhé straně země dosáhla a udržuje si stabilní ekonomický růst, což dále podporuje její ekonomický rozvoj. Monetární politika činí peruánskou ekonomiku velmi atraktivní pro zahraniční investory, dlouhodobě se jí daří udržovat nízkou míru inflace. Měnová politika je adekvátní a její výstupy se jeví udržitelné. Saldo veřejného dluhu má dlouhodobě klesající tendenci. V rámci hodnocení globální konkurenceschopnosti jsou makroekonomické ukazatele země hodnoceny jako velmi pozitivní, země by se umístila na 21. místě v celosvětovém měřítku (WEF 2012: 290).

Oblast mikro ukazatelů ekonomiky má negativnější výstupy. Produktivita práce související s úrovní kvalifikace personálu patří mezi negativní ukazatele konkurenceschopnosti státu. Zároveň je peruánským podnikům vytýkána absence strategie rozvoje firem. S dlouhodobými strategiemi společností souvisí i investice do nových technologií a výzkumu, v současné době je tato položka peruánskými společnostmi velmi zanedbávána a ohrožuje možnost jejich dlouhodobého růstu. Společnosti se také nesnaží navázat vztahy s univerzitami a jinými vědeckými organizacemi.

Nejproblematictější oblastí v konkurenceschopnosti státu se jeví oblast státních politik. Stát i přes rostoucí investice do infrastruktury. Zatím nebyl schopen dosáhnout její adekvátní úrovně, což

značně zvyšuje logistické náklady a zabraňuje hospodářskému růstu mnohých oblastí. Základním problémem jsou stále nedostatečné vstupy do infrastruktury, které často nesouvisí s nedostatkem financí, ale s nedostatkem kvalifikované síly na úrovni regionálních vlád, která by byla schopná vytvářet a vést projekty alokací investic. Proces decentralizace a nárůstu finančních prostředků je velmi rychlý, probíhá od roku 2002, z čehož plyne, že regionální a lokální vlády neměly dostatek prostoru k získání zkušeností s řízením zdrojů. Zároveň je upozorňováno na fakt, že decentralizační reforma neproběhla kompletně, jelikož jejím cílem nebylo decentralizovat pouze pravomoci, ale také technickou, materiální a lidskou vybavenost státní správy, k čemuž nedošlo (Zegarra 230). Jediným regionem, který zažívá velmi vysoký nárůst prostředků (65 % ročně) a současně je úspěšný v jeho investicích (83 %) je region Limy, toto se vysvětluje dostatkem kvalifikovaných úředníků v hlavním městě (Zegarra 2010: 229). Dalším problémem je alokace financí na základě canon minero. Regiony, které na svém území mají aktivní důlní aktivity, mají nesrovnatelně vyšší příjmy, než ostatní regiony. Často ale toto rozdělení nesouvisí s reálnými potřebami jednotlivých regionů, naopak regiony, kde neprobíhá aktivní ekonomická činnost, jako může být důlní průmysl, jsou více zaostalé a potřebují vyšší míru investic.

Velmi závažným problémem ekonomiky Peru je úroveň vzdělání. Hlavní příčinou nekvalitního vzdělání je nízká kvalita vzdělávacího procesu (Oliva 2002: 20). Nedostatečná kvalita vzdělání se odvíjí od nevyhovujícího vybavení škol, zastaralých metod výuky postavených na memorování a nenutící studenty k reflexi, nedostatku financí, na vzdělání bylo určeno 2,6 % HDP v roce 2012 a tento sektor dlouhodobě zaznamenává klesající alokace a od nedostatečně kvalifikovaných vyučujících. Uvádí se, že 73 % vyučujících dosáhla nižšího titulu než vysokoškolského (Worldbank 2012, c).

V poslední zkoumané oblasti bylo zjištěno, že chybí komunikace mezi jednotlivými činiteli ekonomiky země. Dochází ke konfliktům mezi státními úřady, společnostmi a občany. Privátní a státní sektor společně nepracují na vytváření koherentních dlouhodobých strategií rozvoje. Hlavní příčina tohoto fenoménu je přisuzována neefektivní práci vlády, která aktivně nepodporuje investice podniků do strategického plánování a investic do nových technologií. Zároveň by vláda měla klást větší důraz na kvalitu vzdělání a měla se pokoušet o výchování občanů s vyšší pracovní kulturou, respektující všeobecně uznávané normy, jakými je zájem o životní prostředí, respektování vlastnických práv, etika, poctivost.

3.2. Hlavní výzvy pro zvýšení konkurenceschopnosti státu

Současná ekonomická situace Peru je velmi příznivá. Dle mezinárodních měřítek se Peru řadí mezi 33 ekonomik spadajících do tzv. kategorie zemí poháněných výkoností (efficiency-driven). Tato kategorie je druhou ze tří hlavních kategorií dělení zemí. Celkově je pak Peru na 61. pozici v měřítkách konkurenceschopnosti. Jeho pozice se každý rok zlepšuje oproti předcházejícímu období 2011–2012 bylo o šest příček níže na 67. pozice a v letech 2010–2011 pak na 73. pozici (WEF 2012: 15, 290). Jeho růst je tedy striktně pozitivní.

V oblasti makroekonomických ukazatelů se nabízí k doporučení pouze udržování zavedených mechanismů, jako jsou definované cíle úrovně inflace, aktuální směr měnové politiky BCRP. Makroekonomická situace země se vyvíjí velmi pozitivně, tato oblast nepotřebuje zavádět významnější reformy. Vláda by se však mohla pokusit o revizi fiskální politiky, především pak o nešťastné dvojí zdanění, které demotivuje společnosti k investicím. Dále o nižší daňové sazby a jejich větší čitelnost, respektive omezení výjimek, které v současné době fiskální politika má, a kterými se snaží podporovat určité oblasti průmyslu a typy podniků (Cuba 2006: 78). Dále by měla usilovat o eliminaci zbývajících celních povinností pro dovoz do země, o zavedení více smluv o volném obchodu se zahraničními partnery a o celkovou podporu vývozu peruánských produktů. Velkou výzvou zůstává zlepšení ochrany vlastnických práv, která velmi limituje investice mezinárodních firem, jejichž hlavním obchodním bohatstvím je know-how.

V blízké budoucnosti se předpokládá, že rozvíjející se země budou přitahovat investory více na základě vzdělání svých občanů. Peru je v současné době atraktivní pro zahraniční investory, nicméně úroveň jeho vzdělávacího procesu je velmi nízká a do budoucna nebude moci naplnit poptávku po kvalifikované pracovní síle. Zatímco celkově se Peru nachází na 61. pozici v rámci hodnocení konkurenceschopnosti, v úrovni vysokoškolského vzdělání je celkově až na pozici 80. (WEF 2012: 19). Hodnocení základního vzdělání je ještě negativnější, Peru se umístilo v letech 2012–2013 jako 91. stát v porovnání se 144 státy světa. Nejhůře hodnoceny jsou školy technické a matematické, kdy úroveň vzdělání je hodnocena jako čtvrtá nejhorší v porovnání se všemi 144 hodnocenými státy (WEF 2012: 290). Jedná se o jeden z nejproblematictějších bodů konkurenceschopnosti. Proto hlavním doporučením pro udržitelný růst této ekonomiky je větší důraz na vzdělání a investice do něj. Tuto iniciativu by měl převzít především stát. Nicméně také společnosti by měly usilovat o zvýšení vzdělání svých zaměstnanců a zavádět synergickou spolupráci s technologickými institucemi a vysokými školami s cílem udržet stávající technologickou vyspělost. Školy by se měly zaměřit na výuku, která není odtržena od praxe. Stát by se měl snažit tyto sítě spolupráce podporovat například daňovým zvýhodněním. Vzdělání

občanů souvisí i s dalšími oblastmi vývoje země. Pouze permanentní osvětou a zvyšováním vzdělání si občan bude uvědomovat své občanské povinnosti, jakými jsou nezbytný odvod daní, ochrana životního prostředí a ochrana vlastnictvích práv, především pak práv autorských. K zvýšení úrovně vzdělávacích zařízení je potřeba významných státních a soukromých investic, které budou systematicky zaváděny (García 2012). Dále pak strukturální reforma školství, která se více zaměří na hodnocení vyučujících a jejich odměňování na základě výkonů (Oliva 2002: 21).

Hlavním klíčem k zlepšení úrovně vzdělávacího procesu a úrovně infrastruktury je lepší řízení na regionální a lokální úrovni státu. Od roku 2002 se stát aktivně decentralizuje, nicméně s přesunem pravomocí a rozpočtových kompetencí se společně nepřesouvají kapacity potřebné k administraci nárůstu administrativy. Neefektivnost regionálních a lokálních vlád se pak odvíjí především od nedostatku kvalifikované pracovní síly. Stát by se měl soustředit na přesun kapacit na nižší úroveň státní správy a zároveň na soustavné školení těchto zaměstnanců, jejichž současná informovanost jim aktuálně brání v efektivním řízení náročných projektů jako je vytváření projektů stavby nových infrastruktur, školských zařízení a adekvátní vedení následných výběrových řízení. Zegarra doporučuje státní reformu se zavedením nových požadavků na kvalifikaci státních úředníků a s tím spojené zvýšení jejich platového hodnocení (Zegarra 2010: 223). Platové hodnocení by se také mělo odvíjet od úrovně kvalifikace zaměstnance, čímž by se dosáhlo osobní motivace dále se vzdělávat. Tato reforma by byla vhodná pro všechny státní úředníky, motivaci dále se rozvíjet a podávat vyšší výkony by mohla zlepšit kvalitu učitelů na státních školách, pracovníků spravujících vybírání daní, úředníků starajících se o dopad provozu výroby na životní prostředí a zefektivnění kontrol a následných postihů firem.

Zároveň by mělo docházet ke koordinaci aktivit regionálních a lokálních vlád, aby nedocházelo k duplikaci práce (Zegarra 2010: 215-230). Vláda by se také měla zamyslet nad fungováním tzv. canon minero a zvážit, zda by nebylo efektivnější přesunovat finanční prostředky na základě potřeb daných regionů a ne na základě přítomnosti důlních společností. Autorka se nesnaží říct, že by regiony s aktivním důlním průmyslem neměly být zvýhodněny, jelikož důlní průmysl s sebou nese mnohá rizika znečištění životního prostředí a vícenáklady jejich prevence, nicméně se autorce nejvíce jako vhodné alokovat 100 % příjmů z této aktivity pouze do určitých regionů.

Úroveň technologického vývoje se řadí mezi další problematické složky peruánské ekonomiky. V mezinárodním hodnocení konkurenceschopnosti je v Peru technologický pokrok hodnocen na 117. pozici v rámci 144 zkoumaných států. Odborníci se shodují, že hlavní roli by v tomto směru měl převzít stát. Jedním z vhodných řešení by mohlo být založení nového ministerstva, Ministerstva vědy a technologie (Montoya 2010). Zároveň se zdůrazňuje potřeba navýšení

státních investic do technologického pokroku, podpora soukromých firem při zavádění technologických inovací.

Posledním podstatným bodem je více se zaměřit na klíčové peruánské produkty a podporovat na mezinárodních trzích jejich prodej a propagaci. Mezi klíčové produkty, které mají možnost se velmi úspěšně prosadit na zahraničních trzích, patří peruánská gastronomie, vyhodnocena nejlepší světovou kuchyní za rok 2012 v hodnocení Světových cestovatelských cen (World Travel Awards 2012), tradiční alkoholický nápoj pisco, bavlna, ovoce lukuma, keramika, vlna z lam a vikuní. Vláda by měla podporovat výrobu těchto klíčových produktů a zajistit odborné analýzy jak na jedné straně lepšího výrobního procesu, tak na straně druhé analýzu možností a způsobu jejich exportu.

Závěr

Peru je jednou z nejrychleji rostoucích ekonomik, disponuje obrovskými přírodními bohatstvími, je aktivním politickým a ekonomickým hráčem nejen ve svém regionu. O problematice Peru se současně vede intenzivní debata. Bakalářská práce se snaží přispět k této debatě a přiblížit základní parametry konkurenceschopnosti studované latinsko-americké země.

Účelem práce bylo ověřit hypotézu znějící „bez zásadních strukturálních reforem není Peru schopné udržet si aktuální tempo ekonomického růstu, potažmo atraktivnost pro zahraniční investory“. Pro ověření hypotézy byl vytyčen cíl: „prověřit ekonomiku Peru, konkrétně jednotlivé ukazatele konkurenceschopnosti země“ a tři dílčí cíle odpovídající jednotlivým kapitolám.

Prvním dílčím cílem bylo pochopit východiska dnešní ekonomické situace Peru. Ekonomika Peru prodělala ve druhé polovině 20. století mnoho krizí a ekonomických experimentů. Do devadesátých let vstupuje Peru jako země zdiskreditovaná na zahraničních trzích, země trpící hyperinflací a jedním z nejvyšších poměrů extrémní chudoby ve své historii. Volby v roce 1990 vyhrává Alberto Fujimori. Fujimori zavádí v zemi ozdravný program, jehož cílem je znovu nastartovat ekonomiku. Fujimori vytvořil nové základy chodu ekonomiky, které úspěšně fungují dodnes. Země je nyní aktivním členem všech významných světových organizací, dlouhodobě vykazuje pozitivní obchodní bilanci. Sektor služeb, průmyslová výroba a zemědělství zaznamenávají rekordní tempa růstu.

Dílčím cílem druhé kapitoly práce byla analýza východisek konkurenceschopnosti Peru. V této kapitole byla pozornost soustředěna na základní ukazatele chodu ekonomiky, především pak na jejich udržitelnost a pertinenci v dlouhodobém horizontu vývoje země. Východiska současné konkurenceschopnosti Peru byla zkoumána na základě metody systematické konkurenceschopnosti. Tato metoda umožňuje nahlížet na problematiku ze čtyř úhlů pohledu, makroekonomická východiska, mikroekonomické prostředí, stav vládní podpory rozvoje země a sociokulturní ekonomické prostředí země.

Bylo zjištěno, že Peru úspěšně zvyšuje hodnotu svých mezinárodních rezerv a domácí měna je trvale zhodnocována. Měnová politika, která je od Fujimoriho reformy ovládána BCRP, je fungující. Státní rozpočet je v Peru od roku 2011 striktně přebytkový, saldo veřejného dluhu se úspěšně daří snižovat, rozpočtová politika je adekvátní. Monetární politika se také řadí mezi úspěšně nastavené směry Alberta Fujimoriho, udržuje nízkou úroveň inflace, podporuje domácí poptávku. Mezi pozitivní ukazatele dále řadíme obchodní politiku, peruánská vláda aktivně

rozšiřuje portfolio svých zahraničních obchodních partnerů. Na druhé straně byly detekovány strukturální nedostatky fiskální politiky. V Peru není efektivní systém vybírání daní a ekonomika trpí dvojnásobným zdaněním v některých oblastech. Politika volné soutěže je limitována především neschopností státu chránit intelektuální vlastnictví.

U soukromých společností bylo zjištěno, že disponují značným kapitálem, nicméně ho neinvestují do strategických oblastí. Firmy nedostatečně podporují kvalifikaci svých zaměstnanců, nedisponují dlouhodobými strategiemi rozvoje firem, s čímž se pojí neochota investovat do inovací technologií. Zároveň v Peru neprobíhá spolupráce mezi jednotlivými aktéry, neexistuje síť technologické spolupráce, síť kooperace s univerzitami a technologickými centry, výrobní sektor nekomunikuje se sektorem spotřebním.

Stát se aktivně podílí na podpoře exportu. V Peru existuje několik státních organizací, které se aktivně věnují proexportní politice. V ostatních oblastech však stát silně selhává a limituje tak potenciální rozvoj země. Mezi nejkritičtější oblasti patří úroveň infrastruktury v Peru, která je svou kvalitou a množstvím striktně nevyhovující. Vzdělávací systém trpí nedostatkem financí a zároveň nízkou kvalitou vyučujících. Obě oblasti souvisejí s regionální politikou, která aktuálně disponuje dostatečným kapitálem, nicméně trpí nedokonalým procesem decentralizace, který nezajistil dostatek kvalifikovaných zaměstnanců k efektivnímu managementu kapitálu. S úrovní vzdělání a výstupů regionálních orgánů souvisí i ochrana životního prostředí. Neinformovanost občanů a neefektivnost orgánů činí z úrovně životního prostředí hrozbu budoucího vývoje země.

Poslední část druhé kapitoly se věnovala sociokulturním ekonomickým predispozicím společnosti. Úroveň ekonomického prostředí země prodělala v posledních dvaceti letech značné změny. Stát se pokouší o snižování byrokracie a o strategické plánování vývoje země. Nicméně i v této oblasti má země před sebou klíčové výzvy. V první řadě v Peru chybí komunikace mezi privátním, státním sektorem a veřejnou sférou, aktéři jsou vůči sobě navzájem lhostejní. Obchodní prostředí je typické hodnotami, jako jsou nepoctivost a nedodržování dohod. Systém trpí vysokou mírou korupce.

Třetí kapitola na základě syntézy zjištěných poznatků identifikovala klíčové výzvy budoucího vývoje peruánské ekonomiky a pokusila se nastínit možné kroky k zlepšení situace. Jako nejproblematictější se jeví oblast státních politik. Hlavním omezením je úroveň regionálních a lokálních zastupitelských orgánů, které od roku 2002 mají kompetence, nicméně nedisponují adekvátními technickými prostředky a kvalifikací. Stát zároveň nevěnuje dostatečnou pozornost klíčovému vzdělávacímu procesu, který dlouhodobě vykazuje jedny z nejhorších výstupů v rámci

Latinské Ameriky. Jako východisko z dané situace se jeví strukturální reforma státní sféry. Státní zaměstnanci, ať již učitelé nebo úředníci by měly absolvovat kontinuální vzdělávání, zároveň pak by se jejich hodnocení mělo odvíjet od výstupů jejich činnosti. Dalším doporučením je přezkoumání alokace vybraných peněz od těžařských společností, které v současné době v plné výši plynou do regionů, odkud jsou vybrány. Nicméně existují potřebnější regiony s velmi nízkými finančními prostředky. Doporučeno také bylo založit nové Ministerstvo vědy a technologie a tím aktivně podpořit rozvoj technologických inovací.

Tato práce potvrdila danou hypotézu, Peru potřebuje zásadní strukturální reformy k udržení tempa růstu své ekonomiky. Pro zahraniční investory budou v budoucnu klíčové jiné parametry, než které jsou klíčové dnes a Peru není schopno na měnící se poptávku adekvátně reagovat. Potřebné reformy byly v práci prezentovány. Práce se však nezabývá otázkou, v jakém časovém horizontu může ekonomika začít zažívat zpomalení růstu, pokud neproběhnou zmíněné strukturální reformy. Tato otázka zůstává zatím nezodpovězena.

Zdroje

- [1] ABUSADA, R. (2000): *Marco para la Integración Comercial del Perú en la Economía Mundial*. Lima: Instituto Peruano de Economía. Documento de investigación, srpen 2000, s. 1–27.
- [2] ACTA (2012): Amazon Cooperation Treaty. *OTCA* [online]. [cit. 2012-02-20]. Dostupné z: <<http://www.otca.org.br/en/organization/index.php?id=101>>.
- [3] AFIN (2010): Inversión en infraestructura en el Perú. Asociación para el Fomento de la infraestructura Nacional. *AFIN* [online]. Únor 2010, Lima [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: <<http://www.afin.org.pe>>.
- [4] BANCO CENTRAL DE RESERVA DEL PERÚ (2013a): Distintos conceptos de la liquidez internacional del Banco central de reserva del Peru. *BCRP* [online]. [cit. 2013-03-21]. Dostupné z: <<http://www.bcrp.gob.pe/reservas-internacionales/estadisticas.html>>.
- [5] BANCO CENTRAL DE RESERVA DEL PERÚ (2013b): Tipo de cambio promedio 1950–2010. *BCRP* [online]. [cit. 2013-04-05]. Dostupné z: <<http://www.bcrp.gob.pe/estadisticas/cuadros-anuales-historicos.html>>.
- [6] BANCO CENTRAL DE RESERVA DEL PERÚ (2013c): Panorama actual y proyecciones macroeconómicas 2013–2014. *BCRP* [online]. [cit. 2013-04-05]. Dostupné z: <<http://www.bcrp.gob.pe/docs/Publicaciones/Reporte-Inflacion/2013/marzo/reporte-de-inflacion-marzo-2013.pdf>>.
- [7] BANCO CENTRAL DE RESERVA DEL PERÚ (2013d): Indicadores economicos IV Trimestre 2012. *BCRP* [online]. [cit. 2013-04-07]. Dostupné z: <<http://www.bcrp.gob.pe/>>.
- [8] CARRIÓN, J. (1997): *La opinión pública bajo el primer gobierno de Fujimori: de identidades a intereses?*. Lima: Fundación Friedrich Ebert. Druhé vydání.
- [9] CIA (2012): South America: Peru. *The World Factbook*. [online]. [cit. 2012-03-02]. Dostupné z: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/pe.html>>.
- [10] CLUB DE PARIS (2011): Rapport annuel. *Club de Paris* [online]. [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <<http://www.clubdeparis.org>>.
- [11] CONCYTEC (2013): Instituciones de ciencia, tecnología e innovación. Consejo Nacional de Ciencia, Tecnología e Innovación Tecnológica. *CONCYTEC* [online]. [cit. 2012-02-16]. Dostupné z: <<http://portal.concytec.gob.pe/>>.
- [12] EL COMERCIO (2012): Entró en vigencia el 18 % de IGV. *El Comercio.pe* [online]. 1/3/2011 [cit. 2012-19-04]. Dostupné z: <<http://elcomercio.pe/economia/720960/noticia-entro-vigencia-18-igv>>.
- [13] FAIRLIE, A. (2003): Políticas sectoriales y cadenas productivas en el Perú reciente. *Revista de la Cepal* [online]. [cit. 2012-02-10]. Dostupné z: <<http://www.cepal.org>>.
- [14] GARCÍA, A., D. (2012): Přednášky Peruánské ekonomie a osobní rozhovory. Universidad de Lima, srpen až prosinec 2012, Lima: Universidad de Lima.

- [15] HALDENWANG (2009): *Administración tributaria municipal en el contexto del proceso de descentralización en el Perú*. Bonn: Deutsches Institut für Entwicklungspolitik. ISBN 978-3-88985-480-3.
- [16] HUIZA, J.; PALACIOS, R.; VALDIZÁN, J. (2004): *Historia del Perú republicano. De San Martín a Fujimori*. Lima: Universidad de Lima.
- [17] INSTITUTO PERUANO DE ECONOMÍA (2012a): Impuesto a las Transacciones Financieras. *IPE* [online]. [cit. 2013-04-13]. Dostupné z: <<http://ipe.org.pe/content/impuesto-las-transacciones-financieras>>.
- [18] INSTITUTO PERUANO DE ECONOMÍA (2012b): Por el buen camino. *Instituto Peruano de Economía* [online]. [cit. 2012-02-16]. Dostupné z: <<http://ipe.org.pe/content/por-el-buen-camino>>.
- [19] KERLIKOWSKE, R. G. (2012): Drug policy in the Americas. *CSIS.org* [online]. [cit. 2013-04-13]. Dostupné z: <http://csis.org/files/attachments/120730_Kerlikowske_Speech.pdf>.
- [20] LIRA, I. S. (2005): Desarrollo económico local y competitividad territorial en América Latina. *Revista de la Cepal*, No. 854, s. 81–100.
- [21] MERCATRADE (2012): Tax Free Zone Peru. *Mercatrade* [online]. [cit. 2012-9-03]. Dostupné z: <<http://www.mercatrade.com/page/tax-free-zone-peru>>.
- [22] MEYER, J. (2008): Systematic Competitiveness and local economic development. *Mesopartner* [online]. No. 4, [cit. 2012-02-10]. Dostupné z: <<http://www.mesopartner.com>>.
- [23] MINISTERIO DE ECONOMÍA Y FINANZAS (2004): Metas de Inflación explícitas. Boletín de transparencia fiscal – informe especial. *MEF* [online]. [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: <http://www.mef.gob.pe/contenidos/pol_eco/documentos/N09BTFinforme.pdf>.
- [24] MINISTERIO DE ECONOMÍA Y FINANZAS (2013): Qué es el presupuesto por resultados. *MEF* [online]. [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: <http://www.mef.gob.pe/index.php?option=com_content&view=article&id=2122&Itemid=101162&lang=es>.
- [25] MONTTOYA, M. (2010): La ciencia y tecnología en el Perú, la política científica. *Lima Norte* [online]. 24/8/2010 [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: <<http://limanorte.wordpress.com/2010/08/24/la-ciencia-y-tecnologia-en-el-peru-la-politica-cientifica/>>.
- [26] OAS (2013): Who we are. OAS [online]. [cit. 2013-02-08]. Dostupné z: <http://www.oas.org/en/about/who_we_are.asp>.
- [27] OECD/CEPAL (2011): Perspectivas Economicas de America Latina 2012. *OECD Publishing* [online]. [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <http://www.eclac.org/publicaciones/xml/4/44904/2011-48_Leo2011_WEB.pdf>.
- [28] OLIVA, C. (2002): Obstáculos para el aumento de la competitividad en el Perú. *Instituto Peruano de Economía*, documento de investigación, prosinec 2002, s. 1–95.
- [29] PENA-VINCES, J. (2009) : Análisis comparativo de la competitividad de las economías del Perú y Chile desde un enfoque global. *Journal of Economics, Finance and Administrative Science* [online]. [cit. 2012-02-10]. Dostupné z: <<http://www.esan.edu.pe>>.

- [30] PÉREZ, J. H. (2009): The revealed competitiveness index comparison between Peru and main world exporters: The case of Lambayeque region. *Cuadernos de Difusion*, červen 2009, vol. 14, no. 26, s. 27–55.
- [31] PROETICA (2012): Encuesta nacional sobre percepciones de la corrupción en el Perú 2012. Capítulo Peruano de Transparency International, IPSOS [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <can.pcm.gob.pe>.
- [32] PROMPERU (2012): La marca Perú. *PromPeru* [online]. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://www.peru.info>.
- [33] RODRÍGUEZ, M. (1999): El Programa de Estabilización 1990-1998. *Instituto Peruano de Economía*, documento de investigación, březen 1999, Lima, s. 1–27.
- [34] ŘSD (2012): Silnice a dálnice v České republice 2011. Ředitelství silnic a dálnic ČR, ŘSD [online]. [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: <http://www.rsd.cz/rsd/rsd.nsf/0/633E2FAF9F4A1078C12578F80033A11E/\$file/RSD2011cz.pdf>.
- [35] SUNAT (2005): Restitucion de derechos arancelarios - drawback. SUNAT [online]. N° Resolución: 0128-2005 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: <http://www.sunat.gob.pe/legislacion/procedim/despacho/perfeccionam/drawback/procGeneral/ctrlCambios/cambios/cc-pg.07-0128-27.03.05.htm>.
- [36] TRECE, C. P. (2011): *Perú 1960-2000, políticas económicas y sociales en entornos cambiantes*. První vydání. Lima: Universidad del Pacífico; Centro de Investigación. ISBN 9789972603365.
- [37] VALDERRAMA, J. (2001): Productividad y Crecimiento Económico en el Perú. *Instituto Peruano de Economía*, documento de investigación, květen 2001, Lima, s. 1–49.
- [38] VALDIZÁN, J. (2012): *El Perú Republicano 1821-2011*. První vydání. Lima: Universidad de Lima. ISBN 9789972452598.
- [39] WEYLAND, K. (1997): Neopopulismo y neoliberalismo en América Latina: afinidades inesperadas. Lima: Pretextos.
- [40] WORLD ECONOMIC FORUM (2012): Global Competitiveness Report 2012–2013. *WEF* [online]. 6/9/2012 [cit. 2012-02-06]. Dostupné z: <http://www.weforum.org>.
- [41] WORLD TRADE AWARDS (2012): World winners 2012. *WTA* [online] 2012, [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: <http://www.worldtravelawards.com/winners2012-1>.
- [42] WORLD BANK (2012, a): Time required to start a business, days. *Doing Business Project* [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/IC.REG.DURS/countries/1display=default>.
- [43] WORLD BANK (2012, b): Per Country Metadat – Peru. *Doing Business Project* [online]. [cit. 2012-04-02]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/country/peru>.
- [44] WORLD BANK (2012, c): Gasto Público en educación, total (% del PIB). *Databank* [online]. [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: <http://datos.bancomundial.org>.
- [45] YANGUAS (2008): *A Thoroughly Modern Resource Curse? The New Natural Resource Policy Agenda and the Mining Revival in Peru*. Brighton: Institute of Development Studies, IDS Working Paper, březen 2008. ISBN: 978-1-85864-686-3.
- [46] ZAGARRA, L., F. (2010): *Competitividad, infraestructura y desarrollo regional*. In *Opciones de política económica en el Perú: 2011 – 2015*. Lima: Fondo Editorial de la Pontificia Universidad Católica del Perú, s. 205–234. ISBN: 978-9972-42-943-9.

